

LITOSTROJ

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA LITOSTROJ

LETO IV.

LIUBLJANA, OKTOBRA 1963

STEVILKA 10

XVI. MLADINSKA KONFERENCA

Vključiti v delo 430 mladincev

Dne 22. septembra je bila v kino dvorani XVI. redna mladinska konferenca, katere se je razen številnih delegatov udeležil tudi predstavnik okrajnega komiteja Zveze mladine Danijel Remc, zastopnik komiteja ZMS občine Šiška Viktor Cedilnik, predstavniki številnih delovnih kolektivov in litostrojski predstavniki družbenih in samoupravnih organizacij.

O delu mladine je poročal predsednik mladinske organizacije Simo Dermota.

V uvodnih besedah je Dermota govoril o težavah in problemih ZM v podjetju. Rekel je, da so osnovne naloge ZM uresničenje nove ustave SFRJ in SRS preko statuta podjetja in komune. Čeprav naše podjetje še ni sprejelo statuta, se bo morala mladina aktivno vključiti v razpravo in iskati čimboljše rešitve. Mladi proizvajalci se bodo skupaj z drugimi družbeno političnimi organizacijami bojevali za to, da se določijo perspektivna proizvodna usmeritve, ki bo upoštevala uporabo najmodernejših tehnik in tehnologije in ki bo temeljila na elementih rentabilnosti, visoke produktivnosti in ekonomičnosti z vključevanjem vseh možnih oblik kooperacije in proizvodnega sodelovanja. Za ustrezno reševanje vseh navedenih nalog je važno, uspešno organizirati razvojni oddelek in druge oddelke, sodobneje pa je že urejena komercialna, informativna in posvetovalna služba.

Omenil je tudi kooperacijo našega podjetja s STT in MM kot izredno pomembnega činitelja našega nadaljnjega napredka.

Nadalje je tovariš predsednik poudaril, da je delitev dohodka po delu ključno vprašanje naše gospodarske organizacije. Iz tega pa izhajajo vsi drugi proizvodni in medsebojni odnosi. Mladina ne le da ni dovolj počučena o načelih delitve, pač pa doslej tudi ni iskala možnosti za to, da bi sama vplivala nanjo. Z delitvijo po delu ni več takega podrejanja nekemu drugemu, vsak posameznik vidi svojo perspektivo edinole na osnovi rezultatov svojega dela. Prizadevanja mladih morajo biti usmerjena k razvijanju take politične aktivnosti med mladimi ljudmi, da bodo spoznali uveljavljanje socialističnega načela po delu in svoje samoupravne pravice. Pogoj za hitrejši napredek proizvodnje je tudi povečanje osebnih dohodkov, seveda v skladu z družbenimi rezultati.

O izobraževanju je menil, da se problem izobraževanja in zaposlovanja še posebej pojavlja pri mladini. Potrebe po kadrih v našem podjetju in možnosti nadaljnjega izobraževanja nam pričajo, da se mladina želi dopolnilno izobraževati. Tako sedaj

obiskuje poklicno šolo IC Litostroj 310, TSS 80, oddelek za odrasle in strojno fakulteto pa 15 izrednih študentov. Pravilno planiranje, strokovno izobraževanje in pravilna politika šolanja kadrov je odraz postavk v statutu, ki bi preciziral dolžnosti štipendistov, proizvajalcev itd. Posebno pozornost bo v bodoče mladina morala posvetiti štipendistom, ki bodo končali svoje šolanje, pritegniti jih bo treba v naše vrste in aktivirati za delo.

Ko je tovariš Dermota kritično ocenjeval delo v preteklem letu, je bil mnenja, da je vzgojno-politično delo mladinske organizacije deloma podcenjevano in da se njeno delo reducira bolj na razvedrilo, namesto da bi postala ključna in temeljna vprašanja tista, ki bi govorila o proizvodnji. TK ZMS je premalo skrbel za pospešeno socialistično smer vzgoje, njeno politično in ideološko izobraževanje. Očitno je, da delo mladinske organizacije ni bilo tako razgibano in delavno, kakor bi lahko bilo. Sklepi lanske konference niso bili v celoti izvršeni. Temu je čisto botrovala pogosta zamenjava članov TK, ki niso zadovoljivo sodelovali, na drugi strani pa se je mladina pokazala nezainteresirana za dela in poslovanje nekaterih obratov.

V tem obdobju je poslovanje Litostroja prešlo v še večji meri na samostojno ekonomsko gospodarjenje, pri čemer je nujno, da tudi subjektivne sile doprinesejo svoj delež k izoblikovanju in ustvarjanju pogojev za uspešno pot ekonomsko-družbenih ciljev. Tako je tudi organizacija ZM dolžna vzgajati člane mladine in jih tudi neposredno vključevati v delo takega velikega mehanizma, kot je naš. Aktualna vprašanja družbeno-ekonomskega področja morajo spriču takega razvoja zanimati slehernega mladincev, kajti s tem je povezan tudi razvoj našega skupnega, a tudi osebnega standarda. Ni dvoma, da mladi ljudje danes živijo pod popolnoma drugačnimi pogoji kot nekoč, pa tudi njihovo usposabljanje in izobraževanje je v drugi obliki bolj demokratično, socialistično. Vendar med posamezniki še obstajajo različna nagnjenja, ki naj jih organizacija ZM preusmeri.

Potrebno bi bilo, da bi o delovnih operacijah in delovnih mestih razpravljali tudi mladinski aktivisti. Ti naj bi predvsem iskali poti, po katerih bi vsak mladinec in član delovnega kolektiva dobil ustrezno mesto v proizvodnem procesu. Za doseg takih uspehov seveda ni dovolj, da se angažirajo samo organi samoupravljanja in strokovne službe v podjetju, temveč je to obveznost med drugim tudi organizacije ZM. Nekateri aktivisti niso v zadostni meri čutili oziroma ne čutijo potrebe, da bi razpravljali o teh vprašanjih, kar pomeni, da niso dojeli tega, da mora biti mladina življenjsko zainteresirana, da se pri razdeljevanju sredstev postavijo čim pravilnejša razmerja. Ne smemo se uspravati in reči, da je ta proces končan, temveč je treba to razumeti kot daljši razvojni proces, ki naj se stalno dopolnjuje. Ves ta proces

pa pomeni ustvarjanje principa: Vsakemu po sposobnosti in delu. Znano je, da mladina pri tem sodeluje v dokaj velikem obsegu, vendar se mora tudi širši del mladine konkretnije spoznati z našim družbeno-ekonomskim sistemom, od katerega je odvisen celotni standard in bodoči gospodarski razvoj.

Organizacija ZM oziroma aktivisti morajo svoje delo bolj usmeriti k reševanju problemov v ekonomskih enotah iz preproste razloga, ker je tam mesto, kjer nastajajo problemi. Danes je neobhodno potrebno, da vsak

Novi predsednik mladinske organizacije Ivan Babič je med svojim govorom med drugim razpravljal tudi o prihodnjih nalogah mladine

mladinec razpolaga s čim širšim strokovnim, družbeno-političnim in ekonomskim znanjem, da bi bil sposoben vključiti se z vsestranskim znanjem, da bi bil sposoben vključiti se v vsestransko življenje in delo kolektiva oziroma družbenega življenja nasploh. Lep dokaz za to je v tem, da je v zadnjem času na tem področju narejenega precej in da je proces vključevanja mladih zaposlenih delavcev približan potrebam proizvodnje in željam mladih ljudi.

Hiter razvoj proizvodnje in proizvodnosti pa nam narekuje, da bo treba v bodoče vložiti še precej truda, če bomo hoteli mlade ljudi pravilno usmerjati. Te naloge bodo morali prevzeti zlasti aktivisti, organizacije ZM kot obveznost, da na eni strani ustvarjajo možnosti za izobraževanje mladega človeka tako strokovno kot tudi ekonomsko, z druge strani pa vzbudijo interes pri mladini za čimvečje strokovno usposabljanje. S takšno obliko in sistemom bomo tudi ugodili vsem potrebam naše družbeno-ekonomske vzgoje. Organizacija ZM ne more in ne sme biti zadovoljna samo z aktivnostjo tistih članov, ki so izvoljeni v organe delavskega samoupravljanja. Ta dejavnost naj se prenese na širši krog mladih ljudi. Neobhodno potrebno je, da se organizacija ZM v večji meri ukvarja s temi vprašanji ter predstavlja politični faktor pri

Predsednik delovnega predsedstva Ivo Sabol, ki je v preteklem letu uspešno branil čast mladinske dopisniške skupine za naš časopis, je uspešno vodil tudi mladinsko konferenco

reševanju problemov na področju ekonomskih enot, organov delavskega samoupravljanja v podjetju, na terenu in v komuni.

Nad vse razveseljivo dejstvo pa je, da se je mladina v letošnjem letu v veliko večjem številu vključila v razne organe delavskega samoupravljanja. Tako imamo danes mladino vključeno v DS PE/S, DSP, UO ter raznih drugih oblikah našega družbenega samoupravljanja. To je najboljši način, kako izobraziti in uvajati mladino, ki naj bi praktično in konkretno spoznala problematiko na teh področjih in tako dopolnjevala znanje vsakega posameznika v organizaciji ZM. Osnovna teoretska spoznavanja pa naj jim bi nudil KMP v istih oblikah, vendar dosledne in bolj poglobljeno. Namen usposabljanja in uvajanja mladine v vse te organe družbenega samoupravljanja pa je predvsem v tem, da se ustvari politično in družbeno osveščeno zaledje, ki bo skupno z ostalimi silami upravljaljo samoupravne mehanizme v korist izboljšanja proizvodnje in naše stvarnosti. Predvidevamo, da bi bilo na volitvah novih samoupravnih organov v letu 1964 potrebno, da je izvoljenih vsaj 60 mladincev (sedaj le 32).

V širšem smislu pa obravnavajo mladinski aktivisti skupno z osnovnimi organizacijami in sindikalnimi podružnicami problematiko proizvodnje. Tak način dela bodo morali mladinski aktivisti v bodoče izvajati še v večji meri, še bolj poglobiti ter mladino zainteresirati, ker bo le tako mogoče ustvariti sposoben kader. Dobro nam je vsem znano, da struktura novodošlih delavcev (ne kvalificiran, pol kvalificiran) kaže, da so to pretežno mladi ljudje in ravno ti naj bi našli mesto svojega izobraževanja v mladih aktivih. Osnovni namen organizacije ZM je spoznavati in usposobiti mlade ljudi v dobre strokovnjake in zavedne upravljalce.

Ce se ustavimo ob specializiranih oblikah političnega in kulturnega udejstvovanja litostrojske mladine, moramo omeniti klub mladih proizvajalcev, katerega osnovne naloge so:

— Dajati mlademu človeku smernice ter privajati ga na to, da bo aktivno posegal v probleme proizvodnje na svojem delovnem mestu ter ga navajati na to, da pomeni večja vsestranska produktivnost boljši ekonomski položaj za posameznika in za družbo.

— Vzbuditi v mladem človeku več samozavesti, da bo spoznal in čutil potrebo po aktivnem sodelovanju v proizvodnji, v organih družbenega samoupravljanja itd. Žal pri nas ta oblika dela še ni dovolj razvita predvsem zaradi premajhne zainteresiranosti mladincev pa tudi v odboru je bilo premalo samoiniciativnosti. Zaradi vseh teh pomanjkljivosti je treba vodstvo kluba mladih proizvajalcev okrečiti, ne samo s strokovnjaki, ampak predvsem s mladinskimi aktivisti in mladimi komunisti. KMP je imel v letošnjem letu le dve predavanji in priporočili bi mu, da se v prihodnje dosledneje angažira pri vzgoji mladih upravljalcev.

O športni dejavnosti mladine lahko povemo samo najboljše,

saj je prejel mladinski aktiv Litostroja priznanje najboljšega aktivista v občini, ob Dnevu mladosti pa pokal v trajno last.

Žal ne moremo v taki meri pohvaliti kulturno-prosvetne dejavnosti, saj je v tej sekciji letos vladalo skoraj popolno mrtvilo. Vzrok temu je bila slaba organizacija kulturne dejavnosti.

Brez dvoma igra v življenju litostrojske mladine posebno vlogo šolsko samoupravljanje in domska skupnost. Ta organ naj bi bil resnični posrednik med pravdoma ali šole, ki naj bi skrbel in odgovarjal za razvoj in vzgojo mladih ljudi, in to tembolj, ker se oblikovanje mladega človeka v tej okolici bistveno razlikuje od aktivna v proizvodnji. Prav gotovo bi s pritegnitvijo gojencev k reševanju domskih oziroma šolskih problemov marsikje laže in uspešneje reševali številne probleme. Pomembno delo opravljajo tudi komisije, ki obravnavajo probleme od vzgoje pa do oskrbovanja gojencev.

Ob koncu se je govornik dotaknil še organizacijske plati ZM Litostroj. Tako šteje danes ta organizacija 500 članov. Iz analiz in razgovorov s posamezniki je razvidno, da se ca. 430 mladincev vozi iz krajev, ki so oddaljeni do 100 km. Ti mladinci živijo med nami le 8 ur, vse ostali čas pa preživijo doma ali na poti. Velik problem je, kako pritegniti v delo to mladino.

Celotna organizacija je razdeljena na 11 aktivov, ki imajo svoje sekretariate. Aktivisti so imeli sicer sestanke in obratne konference, vendar je bilo opaziti premalo sistematičnosti in samoiniciativnosti. Delo v aktivih se je odvijalo uspešneje tam, kjer so bile komisije TK ZMS močno zaposlene. Opaziti je bilo tudi večje personalne spremembe pri mladinskih aktivistih, kar je bil brez dvoma tudi vzrok za slabšo dejavnost aktivov.

Mladinski aktivisti naj bi imeli v prihodnje več samostojnosti in iniciative ter možnosti in sredstev. Komite in komisije naj bodo le koordinatorji za sodelovanje in za zasledovanje skupnih ciljev.

Potrebno je omeniti še delo tovarniškega komiteja, v katerem je kader zelo mlad po letih in po izkušnjah. Pohvaliti pa je treba komisijo za športno dejavnost in ideološko komisijo, ki sta navzlic objektivnim težavam zelo dobro opravili svoje naloge.

Po govoru bivšega predsednika Sima Dermote se je razvila živahna razprava.

ROMUNSKA GOSPODARSKA DELEGACIJA V LJUBLJANI

Septembra je bila v Litostroju romunska gospodarska delegacija, ki jo je vodil minister za metalurgijo in strojogradnjo Konstantin Tzuz. Člani delegacije so si v spremstvu člana republiškega izvršnega sveta Rika Jermana in generalnega direktorja Litostroja Ivana Kogovška ogledali tovarno, potem pa so imeli razgovore s predstavniki organov upravljanja.

Referent za rekreacijo Lucijan Skok med razpravo, s katero je, upamo, raztaljal led nezainteresiranosti do tako važnega problema, kot je vsestranska sprostitve delovnega človeka

STROJNA TOVARNA — METALNA — LITOSTROJ

Poglobljeni odnosi

Plenum Strojne tovarne Trbovlje, Metalne iz Maribora in Litostroja je analiziral dosedanje poslovanje vseh treh podjetij — Odslej bodo najvišji organi sodelovanja delavski sveti — Izvolili so komisijo za družbeno upravno sodelovanje in koordinacijsko komisijo za komercialno-tehnično sodelovanje — Zadolžitve komisij in podkomisij.

Plenum za poslovno tehnično sodelovanje med Metalno, STT in Litostrojem je na svojem posvetovanju dne 20. in 21. septembra 1963 na Pohorju analiziral dosedanje poslovanje na osnovi zaključkov posvetovanja istih podjetij na Sorški planini dne 13. in 14. aprila 1963 in sprejel sklepe za nadaljnje delo.

Analiza dosedanjega dela je pokazala veliko plodnost sodelovanja vseh treh podjetij tako na področju samoupravljanja, pripravi statutov, vlogi družbeno-političnih organizacij kakor športnega sodelovanja. Veliki rezultati pa so bili doseženi z medsebojnim komercialnim in tehničnim sodelovanjem.

Posvet na Pohorju je jasno očrtal nadaljnjo pot za sodelovanje in v ta namen sprejel vrsto zelo koristnih zaključkov in postavil roke za njihovo izpolnitev. Dosedanje delo teh organov je slonelo na osnovi dela predstavnikov podjetij, ni pa tvorilo organa s pravicami odločanja in glasovanja. Novi predlog predvideva kot najvišje organe sodelovanja delavske svete vseh treh podjetij. Ti pa morajo v plenum za poslovno-tehnično sodelovanje izvoliti 6 svojih članov. Vsak plenum ima tudi svojega sekretarja, ki je koordinator dela v kolektivu in med kolektivi. Plenum se sestaja najmanj polletno in to mešano. Razen tega organa obstajata še dve koordinacijski komisiji: Komisija za DRUŽBENO-UPRAVNO SODELOVANJE, v kateri je vključenih še naslednjih pet komisij:

- komisija za kadre in nagrajevanje,
 - komisija za ekonomsko organizacijska vprašanja,
 - komisija za statut, pravne akte in družbeno upravljanje,
 - komisija za rekreacijo in kulturno-prosvetno delo,
 - komisija za informiranje kolektivov.
- Druga pa je KOORDINACIJSKA KOMISIJA za komercialno-tehnično sodelovanje, ki so ji podrejene naslednje komisije:
- komisija za plan in investicije,
 - tehnološka komisija,
 - komisija za standardizacijo in tipizacijo,
 - komisija za tržišče
 - komisija za materialna vprašanja.

Za uspešnejše poslovno sodelovanje so bili na posvetovanju sprejeti sklepi, ki jih naj koor-

dinacijske komisije uresničijo s pomočjo svojih komisij.

Plenum je sklenil, da je glede nagrajevanja in kadrov treba urediti zlasti naslednja vprašanja:

- vskladiti nagrajevanje produktivnih, režijskih in tistih kadrov, ki jih primanjkuje,
- vskladiti sistem kreditiranja in sistem usposabljanja kadrov in na tem področju izmenjati dosedanje izkušnje,
- organizirati skupne posebne tečaje za matične poklice,
- analizirati fluktuacijo kadra in proučiti analize skrajšane delovnega časa.

Glede statutov podjetij je treba biti v stalnem stiku pri izmenjavi tistih tez, ki obravnavajo ekonomsko poslovanje, družbeni sistem, organizacijo poslovanja

v podjetju in vsklajevanje oblik delavskega samoupravljanja.

Komisija za pravne akte pa je bila zadolžena, da napravi poslovnik poslovanja medsebojnega dela vseh treh podjetij. Prav tako bodo vse ostale komisije, kot so komisija za rekreacijo in kulturno sodelovanje in komisija za informiranje kolektivov pripravile programe svojega bodočega dela.

Zaključki koordinacijske komisije za komercialno-tehnično sodelovanje pa konkretno zadolžujejo komisijo za plan in investicije, tehnološko komisijo, komisijo za standardizacijo in tipizacijo, komisijo za tržišče in komisijo za rešitev materialnih vprašanj.

Prihodnji plenum bo organizirala STT predvidoma marca 1964 v Trbovljah.

Delavski svet našega podjetja je na zadnji seji v ta namen izvolil predstavnike za plenum poslovno-tehničnega sodelovanja, koordinacijskih komisij, komisij in podkomisij.

Predsednik DS
MILAN VIDMAR

Petnajst let STT

Tovarna rudarskih strojev v Trbovljah praznuje te dni svoj 15-letni rojstni dan. To je v življenju kolektiva relativna kratka doba, vendar se je STT v tem razdobju že uvrstila v vrsto sodobnih industrijskih podjetij s kvaliteto proizvodnje in z visokokvalificiranim delavskim, tehničnim in vodilnim kadrom. Da so uspeli v tolikšni meri, je moral celotni kolektiv ST v Trbovljah vložiti mnogo naporov in truda, da je iz malih rudarskih delavnic v predvojni dobi podjetje postalo samostojno. To pa je bilo šele leta 1949. Rezultati 15-letnega dela pa upravičeno vlivajo zaupanje, tako da celoten kolektiv še z večjo samozavestjo gleda v bodočnost.

Osnovna naloga te tovarne pa je bila ob ustanovitvi predvsem izdelovanje strojev za rudarstvo. V zadnjih letih pa izdelujejo razen rudarske opreme še stroje za gradbeništvo in metalurško industrijo.

Letošnjo proizvodnjo — 6.000 t končnih izdelkov so dosegli predvsem zahvaljujoč proizvodnji rudarskih naprav, jamskega transporta in celotne opreme za separacije. Omenimo lahko še izdelovanje resonančnih sit, ki jih pri nas izdelujejo samo STT.

S svojim proizvodnim programom pa bo ST v Trbovljah v prihodnje sodelovala tudi z Metalno iz Maribora in Litostrojem iz Ljubljane. Dosedanji rezultati poslovnega sodelovanja pa so pokazali, da imajo vsi trije kolek-

tivi mnogo skupnega in da je tesno sodelovanje le v korist vseh navedenih podjetij.

Ko ob pogledu na 15-letno prehojeno pot tovarne ugotavljamo dosežen uspeh ob povečanju proizvodnje z več kot petkrat in da se je število zaposlenih povzpelo od 370 v letu 1949 na 897 v letošnjem letu, je razveseljivo tudi dejstvo, da so se izdelki Strojne tovarne Trbovlje na tržišču dobro uveljavili in ponesli sloves delovnega kolektiva v Trbovljah tudi izven meja naše ožje domovine.

Sredi septembra je bil v novi restavraciji sestanek političnega aktiva našega podjetja. Na njem so se udeleženci seznanili z najaktualnejšimi problemi tovarne. Zal se vsi člani tega pomembnega organa premalo zavedajo svoje politične dolžnosti in ne obiskujejo polnoštevno teh zanimivih sestankov

DELAVSKI SVET JE SKLENIL

Delavski svet je bil seznanjen z rezultati izpolnitve plana za devet mesecev in z oceno izpolnitve plana za leto 1963. Iz poročila, ki ga je podal tehnični direktor, je bilo razvidno, da bo potrebno za izpolnitev planskih obveznosti izvajati ukrepe, ki so bili podzvzeti med letom, posebno pa še ukrepe, ki so bili izdani ob uvedbi skrajšanega delavnika.

Kljub prizadevanjem za izpolnitev plana v letošnjem letu pa kolektiv ne sme pozabiti na obveznosti za leto 1964 in s tem pripraviti za uspešen začetek prvega kvartala.

Še ena slika z mladinske konference

Strinjamo se s predlaganimi kandidati

Člani ZK: Več analiz

Dne 24. septembra je bil v naši restavraciji sestanek političnega aktiva, ki je razpravljalo o vlogi članov ZK v treh mesecih, ko smo imeli poizkusni skrajšani delovni čas in o nalogi ZK ob vpisovanju ljudskega posojila za obnovo in zgraditev porušenega Skopja. Objavljamo najpomembnejše dele zaključkov.

Analiza vloge ZK v obdobju poizkusnega skrajšanja delovnega časa je pokazala, da je ZK v organih samoupravljanja usmerila vse napore k povečanju produktivnosti dela. Rezultati v tem obdobju pričajo o zelo uspešni uveljavitvi samoupravnih organov, ki so s svojimi zaključki in smernicami vplivali na naš razvoj. Rezultat takega dela vseh subjektivnih sil je odraz zelo organiziranega in pripravljene nastopa pri reševanju vseh tistih težav, ki so zahtevale enotnost stališč in akcije.

Ugotoviti moramo, da so bile analize dela posameznih članov ZK v OO ZK še vedno premalo konkretne in da bo v bodoče potrebno take analize izdelati bolj

natančno. Naša naloga mora biti ocenitev slehernega člana ZK pri izvajanju politike ZK na vseh področjih njegovega udejstvovanja.

Glede na ugotovitve TK, ki je analiziral delo OO ZK v PE/S in ugotovil, da je njihovo delo premalo koordinirano, je potrebno, da več razpravljajo o podobnih problemih z drugimi OO. Zato naj se tudi sekretarji pred sestanki posvetujejo s sekretarji OO, ki imajo podobne težave.

Realizaciji plana za leto 1963 je treba posvetiti vso pozornost. OO ZK naj analizirajo probleme na področju svojih PE/S in preko članov ZK v samoupravnih organih dosežejo sprejetje sklepov, ki bodo zagotovili izpolnjevanje planskih nalog. Glede problemov, ki so skupnega značaja z drugo PE/S, naj skličejo skupne posvete sekretariatu OO ali pa celotnih OO ter dosežejo rešitev problemov, na katerih realizacijo bodo vplivali člani ZK obeh prizadetih PE/S. Tak način dela nam bo gotovo prinesel boljše uspehe, kot pa iskanje dokaznega gradiva za opravičevanje svojih neuspehov.

Analiza plana v prvih mesecih je pokazala, da smo skupno proizvodnjo v primerjavi z letnim planom dosegli 60,2%. Cilj podjetja in obveznost članov ZK je izpolnitev letnega plana. Naloga članov ZK na vseh delovnih mestih je, odstraniti v tej borbi za izpolnitev plana vse subjektivne činitelje, ki ovirajo hitro reševanje dnevne problematike.

Člani ZK moramo biti nosilci idej za operativnejše ukrepanje v dnevni problematiki in v doslednem iskanju rešitve za vsak problem.

Vsi člani ZK smo se dolžni v čim večji meri seznaniti s problemi razvoja v mednarodnem delavskem gibanju. Potrebno je študijsko zasledovati razvoj kitajsko-sovjetskega spora, ki ga lahko dobimo v materialu V. plenuma CK ZKJ, in Kardeljevo delo Socializem in vojna, da bomo sposobni oceniti vlogo našega socialističnega razvoja in razvoj vsega mednarodnega delavskega gibanja.

Posebna naloga, ki stoji trenutno pred vsemi člani ZK in vsemi državljani, je vpisovanje ljudskega posojila za ublažitev katastrofe v Skopju.

Komunisti v upravi naj izdelajo temeljite analize vseh vzrokov, ki so zaradi devizne situacije ovirali razvoj naše proizvodnje. Članom ZK, ki so voljeni v republiške in zvezne organe, naj se dostavi ta material, da bodo lahko problematiko prenesli v te organe.

Tovarniški komite ZKS
Litostroj

Ta mesec je obiskala naše podjetje skupina 50 arabskih študentov, ki izpopolnjujejo svoje znanje v Zagrebu

Nekaj novic o novem statutu

Precej časa je že preteklo, kar smo v našem časopisu zadnjič poročali o pripravah za novi statut. Morda bi kdo celo pomislil, da v tem času na novem statutu ni bilo ničesar storjeno. Pa vendar temu ni tako. Delo na statutu je teklo intenzivno, tako da so z izjemo enega samega poglavja teze za novi statut že v celoti pripravljene. Prvzaprav moramo govoriti o tezah samo s čisto, lahko rečemo, tehničnega vidika. Kajti teze so tako obširne in zaokrožena celota, da pravzaprav predstavljajo že cel načrt statuta. Vendar pa so to zaenkrat le teze, dokler o njih ne bo izrekel svoje končne besede celoten naš kolektiv. To pa bo prav kmalu. Zato je prav, če se že danes seznanimo z nekaterimi značilnostmi bodočega statuta, kakor izhajajo iz izdelanih tez.

Predvsem si moramo biti na jasnem, kaj vse naj upoštevamo, ko bomo v kratkem dobili v diskusijo teze za statut.

Najprej to, da moramo bodoči statut dobro poznati. Statut je namreč osnovna listina, ki ureja vsa najvažnejša področja našega življenja in dela v kolektivu. Statut je izhodišče tako za organizacijo podjetja kakor tudi za upravljanje podjetja in za njegovo poslovanje. To je skratka naša ustava. V njem bo pravzaprav zapisano, vsaj v glavnih potezah, prav vse, kar se tiče nas, članov kolektiva, našega gospodarjenja in naše usode nasploh. Vse o naših dolžnostih, naših pravicah, načelih za organizacijo poslovanja, načelih za gospodarjenje z ustvarjenimi sredstvi, vse o poteh in načinih, kako uveljaviti pravice in opravljanje dolžnosti, vse o medsebojnih odnosih in še mnogo drugega. Vse naše dejanje in nehanje bo potrebno vselej presojati z vidika načel, postavljenih v statutu. To pa seveda ne bo mogoče, če statuta ne bomo poznali, pa bodisi, da bo šlo za naše osebno življenje v kolektivu, za naš osebni položaj in osebne pravice in dolžnosti ali pa pravzaprav lahko: nič se ne more zgoditi, ne da bi statut že vnaprej povedal, vsaj v načelu, kako rešiti posamezne probleme, kako obravnavati te ali drugačne pojave iz vsakdanje prakse.

Zato je seveda nujno, da statut dobro poznamo. Iz tega pa se kar sam po sebi ponuja sklep: čim bodo teze za statut objavljene, jih prav počasi in pazljivo preberimo. Teze so obširne in jih je res treba zato pazljivo prebrati. Ob površnem branju nam bo mnogo bistvenega ušlo, ne bomo pa tudi mogli videti celote. Kajti statut je nekaj celovitega, vlitiga iz enega kosa. Vse je med seboj povezano in če nekaj spregledamo, že v naslednjem poglavju nečesa ne bomo razumeli ali pa se nam bo zdelo, da nekaj ni prav.

Kar poglejmo, kaj same teze za statut pravi o značaju določb v statutu:

Vsak organ upravljanja v podjetju in sleherni član kolektiva je zadolžen, da v slehernem trenutku skrbi za izvajanje določb statuta, za skladnost pri izvajanju določb in za smotrnost pri svojem ravnanju, t. j. da je vsaka odločitev, pa tudi najmanjša v skladu s tisto smotrnostjo, ki jo predpisujejo določbe statuta.

Drugo, kar moramo upoštevati, pa je seveda tole: Tez za statut seveda ne bomo brali samo zato, da bi se z njimi spoznali. Statut je namreč naš skupni dogovor, kako bomo obravnavali in reševali to ali ono stvar iz našega vsakdanjega življenja v kolektivu. Zato imamo seveda večje dolžnosti, kot statut samo prečitati, pa reči: kar je, pa je, saj je vse v redu in dobro. To je pravzaprav največji greh, kar ga moramo storiti. Menda nam pa res ne more biti vseeno, kako statut ureja posamezne stvari. Tisti, ki so pisali teze za statut, so res imeli najboljše želje, da bi vse uredili tako, kot mislijo, da bo najboljše. Vendar pa je vedno veljalo in še velja načelo, da več glav več ve in da bo rešitev vedno boljša, če bo o njej razmišljalo več ljudi. Gre za stvari, ki nas bodo zadevale v naših najbolj občutljivih točkah. Zato bomo seveda morali vsi nekaj reči k tezam za statut: kaj se nam zdi dobro in prav in kaj ne pa seveda, kako določiti glede tega in onega, da bo najbolj prav.

Pa še eno upoštevajmo, ko bomo brali teze in kasneje o njih

razpravljali: Teze so dokaz konkretnega življenja našega podjetja. Vsaj teze za statut to trdijo. Mi pa presodimo, če je to res. Če mogoče ne prehitujemo razvoja našega podjetja ali pa zaostajajo za njim. Ali pa tudi, če morda ni-

so preveč verna slika doseženega razvoja na določenem področju in če je ta razvoj šel v pravilno ali pa nepravilno smer. Tudi to je mogoče. Razmišljajmo o tem, kajti določbe statuta res morajo biti po eni strani odraz dosežene stopnje razvoja podjetja, po drugi pa pokazati perspektivo razvoja za naprej. Če se bo komu zdelo, da so izhodišča napačna, je njegova dolžnost, da to pove. Pa ne samo,

da to pove, ampak da po možnosti tudi pove, kaj je napačno in kako bi bilo bolje.

Naj bo ta članek le uvod za bodočo razpravo o tezah za statut. Prvzaprav so to le dobrohotni napotki, kaj nam je storiti in kaj upoštevati ob razpravi o tezah. O tem, kaj teze prinašajo novega in kako urejajo to ali ono stvar, pa bomo še govorili.

S. I.

Novi HE na srednji Dravi

V zvezi z raziskavami in s projektom hidrocentral na srednji Dravi smo povzeli članek in fotografije, ki so bile objavljene v zadnji številki revije Proteus. Upamo, da bo tudi pri tej graditvi sodelovalo naše podjetje.

Znano je, da je reka Drava zelo bogata z vodno energijo, ki jo že izrabljajo številne hidroelektrarne pri nas in v sosednji Avstriji. Za našo državo je dravska vodna energija še posebno dragocena, ker ima Drava dovolj vode skoraj skozi vse leto, posebno pa poleti, ko so akumulacijski bazeni hidroelektrarn v sosednjih republikah zaradi pomanjkanja padavin že zelo izčrpani. Na ta način se dravske elektrarne lepo vključujejo v celoten elektrosistem, z druge strani pa nam dajejo dragocene devize, ki jih dobimo z izvozom električne energije v sosednje države.

Leta 1961 je bila zgrajena hidroelektrarna Ožbalt, ki je poslednja v zgornjedravniki verigi elektrarn. Ves padec Drave na odseku med Dravogradom in Mariborom je že izkoriščen, medtem ko njena vodna energija v ravnini še ni izkoriščena. Marljivi projektanti gradbeniki so po dolgoletnem delu obdelali več variant elektrarn rečnega in kanalskega tipa, naposled pa se je izkristaliziral projekt, po katerem bi izkoristili ves padec Drave z dvema kanalskima elektrarnama. Prva elektrarna, imenovana Srednja Drava 1, bi imela 33 m padca, druga, Srednja Drava 2, pa 29 m.

Elektrarna Srednja Drava 1 bo imela jez v Melju. Od tod bo vodil 17,2 km dolg dovodni kanal do strojnice v Slovenji vasi, kjer bo izkoriščen ves padec. Iz strojnice bo vodil 6 km dolg odvodni kanal v Dravo.

Elektrarna Srednja Drava 2 bo imela jez v Zabovcih pri Ptujju. Od tod bo tekla Drava po 9,5 km dolgem kanalu do strojnice v Forminu. Iz strojnice bo izkoriščena voda odtekala po 8 km dolgem odvodnem kanalu v Dravo pri Ormožu.

Vsi objekti obeh srednjedravnih elektrarn leže na ravnem Dravskem in Ptujskem polju. Ravnina je zasuta s pleistocenskim in holocenskim prodom in peskom. Kvarterni nanos na Dravskem polju je po do sedaj zbranih podatkih debel do nekaj deset metrov. Na najvišjih terasah je verjetno še debelejši. Pod kvarternimi naplavinami so terciarni skladi: lapor, glina, peščenjak in litotamnijski apnenec, konglomerat, pesek in prod. Te plasti se razkrivajo na levem bregu Drave v Slovenskih goricah. Na Ptujskem polju je kvarterni

nanos debel 10 do 22 m, večinoma pa ne presega 15 m. Podlago mlademu nanosu sestavljajo terciarne plasti: lapor, litotamnijski peščenjak, glina, prod in pesek.

Celotno območje med Mariborom in Ormožem pripada trem tektonskim enotam: antiklinariju Slovenskih goric, Ptujsko-ljutomerski sinklinali in antiklinariju Haloz in Koga. Po sredini sinklinale poteka vzporedno z njeno osjo velika prelomna cona, ob kateri so celo starejše pliocenske plasti postavljene v navpično lego ali pa prevrnjene. Vse strukture se iz hribovja nadaljujejo v ravnino, kjer so prekrita z mladimi naplavinami.

Kot smo že omenili, leže vsi objekti elektrarn na ravnini, ki je zasuta s kvarternim prodom in peskom. Najvažnejša naloga geoloških raziskav je bila, proučiti debelino kvarternih naplavin, njihove geotehnične lastnosti, zrnatost, propustnost in stisljivost ter hidrogeološke razmere.

Važna karakteristika proda in peska je njegova prepustnost. Če poznamo koeficient prepustnosti, lahko izračunamo dotok vode v gradbeno jamo strojnice, ki bo izkopana precej globoko pod gladino podzemeljske vode. Odvodna kanala obeh elektrarn, po katerih bo odtekala voda iz strojnice v Dravo, ne bosta obložena z neprepustno oblogo, zato bosta delovala kot velika drenažna kanala. Sedanja gladina podzemne vode je namreč znatno višja, kot bo gladina vode v kanalih. Naloga geologa je bila, proučiti hidrogeološke razmere v širšem območju kanalov in vplive drenažnih kanalov na znižanja podzemeljske vode.

Zanimivo je dejstvo, da bo po proračunih segalo vplivno območje drenažnih kanalov pri znižanju gladine vode v kanalu za 10 m več kot 5 km daleč.

Koeficient prepustnosti smo ugotavljali na terenu s črpalnimi in nalivalnimi poskusi.

Po podatkih številnih črpanj, ki so bila izvršena na Dravskem in Ptujskem polju, niha koeficient prepustnosti od 4 cm/sek do 1,10–2 cm/sek. Prepustnost proda se zelo spreminja v navpični in vodoravni smeri.

Druga važna naloga, ki so jo morali rešiti geologi in geomehaniki v skupnem delu, je bila, ugotoviti prepustnost in stisljivost terciarnih plasti, na katerih bodo temelji najvažnejših objektov elektrarne, strojnica in jezov.

Prepustnost terciarnih plasti smo preiskovali v vrtnah po metodi Lugeona z včrpavanjem vode pod pritiskom v posamezne odseke dolžine 5 m. Stisljivost je bila preiskana v laboratoriju na vzorcih, ki smo jih dobili z vrtnjem ali zabijanjem posebnih jeklenih cilindrov za jemanje vzorcev.

Obe geotehnični karakteristiki sta posebno važni pri hribinah, na katerih bosta zgrajena jezova. Če je plast, na kateri bodo stali temelji jezov, prepustna, bo voda iz bazena pronicala pod jezom, drobnejši sestavni deli se bodo izpirali in se bo končno jez posušil. Skodljivo delovanje pronicajoče vode je mogoče preprečiti z injiciranjem cementno-betonske mešanice v vrtnice, ki so razporejene v eni ali več črtah vzporedno s temelji jezov.

Prav tako moramo poznati stisljivost hribine; če je velika, jezov sploh ni mogoče zgraditi ali pa le z velikimi stroški. Na močno stisljivi plasti se zgradba močno seseda, največkrat neenakomerno, in zaradi tega razpoka, dokler ne pride do katastrofe.

Preiskave o prepustnosti vode so pokazale, da je tortonski lapor na mestu jezov v Melju skoraj neprepusten; prav tako smo dobili dokaj ugodne rezultate v pliocenskih laporjih in peskih v Zabovcih, kjer bo jez druge stopnje. Mnogo večje vodne izgube smo zabeležili v zgornjepliocenskih prodih in peskih v Slovenji vasi, na katerih bo stala strojnica prve stopnje. Vendar je prepustnost le-teh 10 do 100-krat manjša od prepustnosti kvarternega proda.

Laboratorijske preiskave terciarnih laporjev so pokazale, da so večinoma manj stisljivi, redko srednje stisljivi. Njihova stisljivost je 100–700 kp/cm² pri raznih obremenitvenih stopnjah, le redko 50 kp/cm². Pliocenski prodovi in peski so povečini malo stisljivi. Iz podatkov laboratorijskih preiskav sklepamo, da se zgradbe ne bodo prekomerno sesedale, če bodo temelji prilagojeni tamkajšnjim hribini.

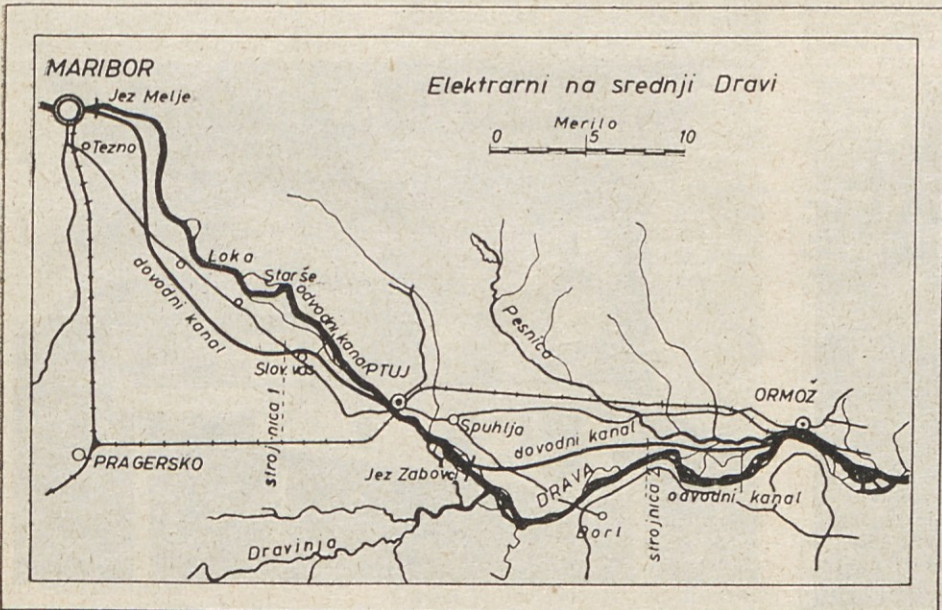
Iz opisa raziskav je razvidno, da je vsa teža dela slonelna predvsem na terenskih in laboratorijskih geotehničnih raziskavah, v nemajhnih meri pa tudi na hidrogeoloških raziskavah.

Dve afriški HE v pogonu

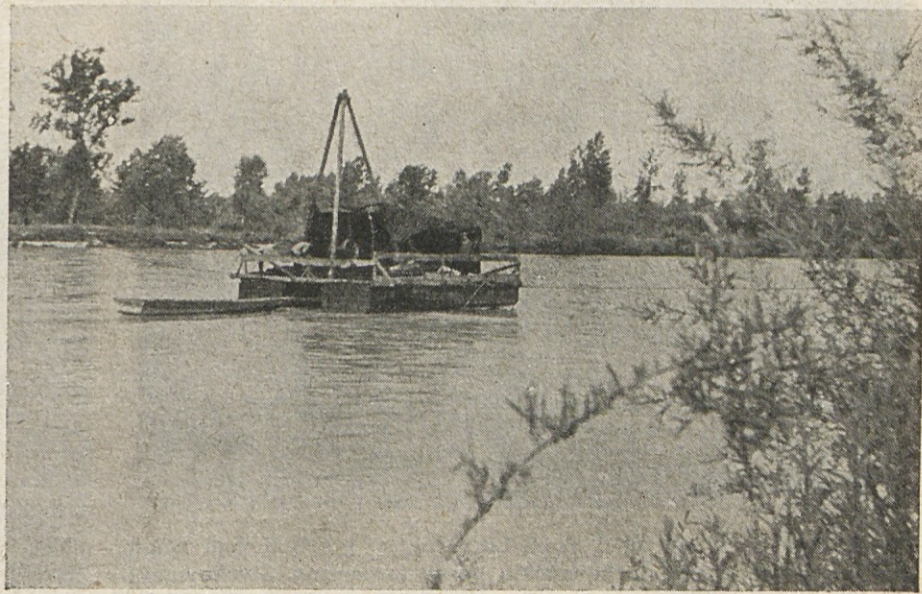
Poročali smo že, da je Litostroj dobavil za HE Kpimé v Togu v Afriki dve Peltonovi turbini po 1170 KM, ki bosta pri padcu 200 m, goitnosti 0,500 kubičnega metra na sekundo in 750 vrtljajih dajali letno 5.550.000 kWh. Sedaj so v Litostroju prejeli sporočilo, da je bila ta hidroelektrarna spuščena v pogon. Jez te hidroelektrarne je zgrajen sredi prave afriške džungle. Akumulacijski bazen je zbral okoli 8 milijonov kubičnih metrov vode, ki je skozi kratak predor in 600 m dolg cevovod speljana na turbine. Od hidroelektrarne sta speljana dva daljnovoda, od katerih gre eden do prestolnice Lome (130 km), drugi pa do mesta Palime (10 km). Vso opremo za to hidroelektrarno so dobavila jugoslovska podjetja: razen Litostroja, ki je dal obe turbini, še Rade Končar, ki je izdelal generatorja,

in Metalna iz Maribora, ki je dala hidromehansko opremo. Naši strokovnjaki so tudi izvežbali domače osebe za to hidroelektrarno.

Te dni pa je bila spuščena v pogon še druga hidroelektrarna v Afriki, in sicer HE Grandes Chutes v Gvineji, ki je opremljena z dvema Francisovima turbinama po 6.860 KM, izdelanima v Litostroju za padec 117,50 metra, goitnost 5.000 m³ na sekundo in s 750 vrtljaji na minuto. Oprema za to hidroelektrarno, pri kateri sta prav tako sodelovala tudi Rade Končar in Metalna, je bila postavljena v rekordnem času, od konca maja dalje. Tudi tu so domače osebe vadili za upravljanje naši strokovnjaki, ki so bili navzoči tudi pri slovesni spustitvi v pogon. V imenu uprave Litostroja se je udeležil slovesnosti komercialni direktor inž. Zvone Birsar.

Elektarni na srednji Dravi

Raziskave za novi elektrarni na Dravi

Zagreški velesjem sta si med drugimi ogledala tudi maršal Tito s soprogo Jovanko. Na sliki: Visoki gostje na našem razstavnem prostoru

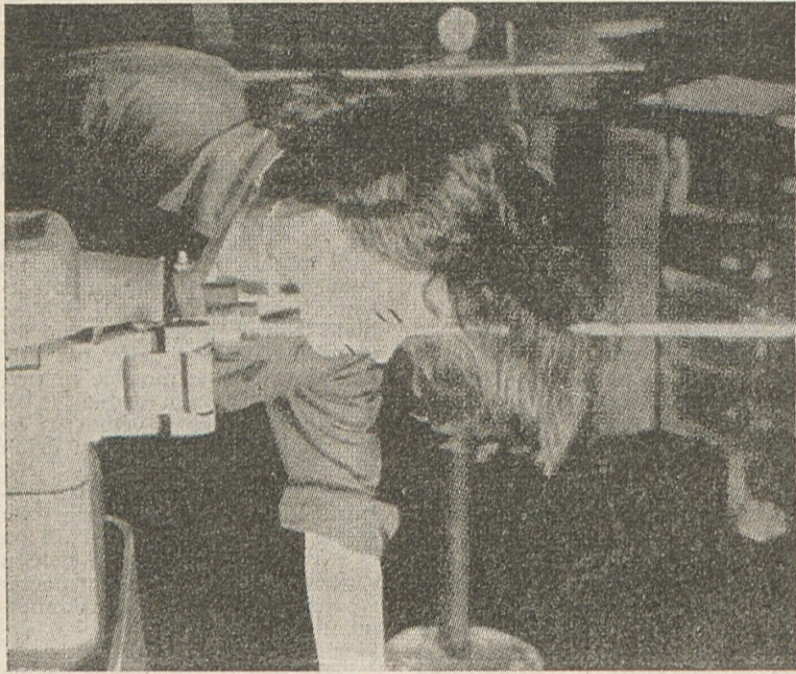

Že pred vhomom v razstavno dvorano smo razstavili modele Francisove turbine

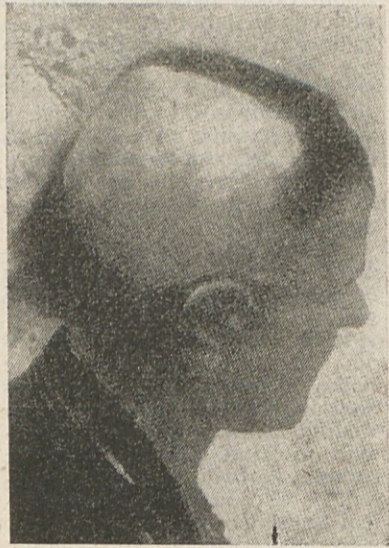

Na velikem množičnem sestanku vseh članov kolektiva so naši politični predstavniki razložili članom kolektiva pomen ljudskega posojila za obnovo in zgraditev Skopja. Pozvali so vse Litostrojčane, da se akciji odzovejo v čim večjem številu

Naša fotoreportaža

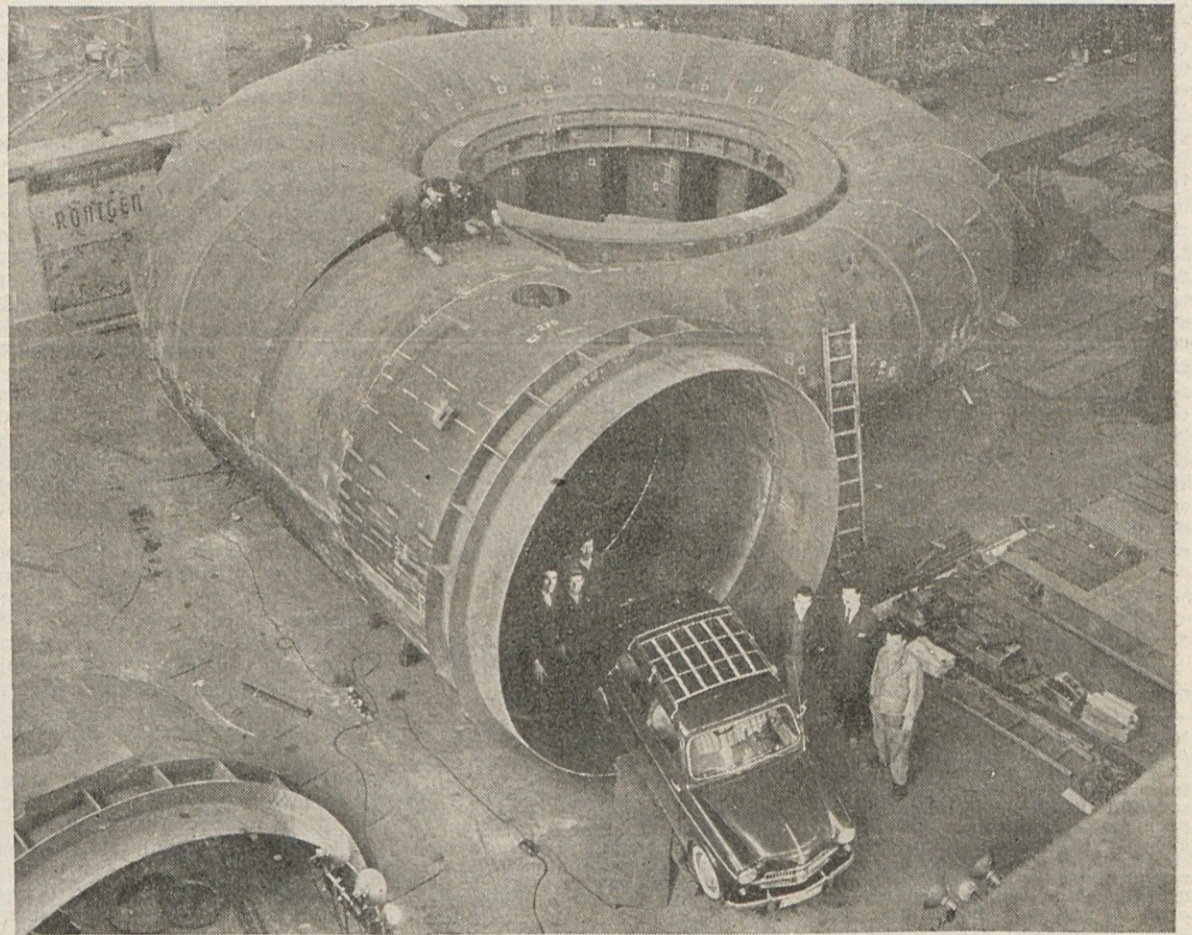
Bila sem neprevidna

Posledica

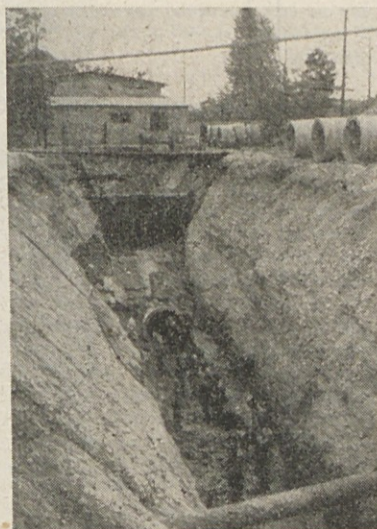
Takole kapo bi moral imeti, pa ne bi prišlo do nesreče

Yamuna II: tip turbine $F=2,2/325$, goltnost $Q=66,5 \text{ m}^3/\text{sek}$, padec $H=30,5 \text{ m}$, obrati $n=150 \text{ o/min}$, moč $N=24.000 \text{ PS}$. Izdelujemo dve Francisovi turbini za Indijo. Slika predstavlja traverzni obroč z vgrajenim vodilnim aparatom in oblogo jaška. Premer tekača je 2.200 mm, vstopni premer spirale je 4.000 mm in tehta 81 ton. Skupna teža ene turbine pa je 280 ton.

Zaradi kanala, ki bo tekkel skozi Litostroj, so posekali tudi nekaj dragocenih kavkaških in kanadskih borov ter smrek. Strokovnjaki pravijo, da nam je Mestna kanalizacija plačala zanje smešno nizko ceno

Kanal skozi Litostroj

Vitrina, v kateri so razstavljene knjige Prešernove družbe, ki jih lahko naročite v obdelovalnici poleg trafike

Ko bo sneg prekril šotore

Elementarna katastrofa v Skopju je prestolnico makedonskega naroda skorajda popolnoma uničila in omrtvila vse gospodarsko, kulturno in politično življenje tega mesta in s tem seveda močno zavrla razvoj Socialistične republike Makedonije.

Zvezna Ljudska skupščina je v mesecu septembru razpisala vsejugoslovansko ljudsko posojilo v višini 30 milijard dinarjev. Posojilo je razpisano za dobo 7 let in se vrača s 6% obrestmi z začetkom vračanja anuitet od 1. I. 1965 dalje.

Da bi ljudem čim bolj približali pomen posojila in da bi doumeli to zvezno akcijo, je tudi delovni kolektiv Litostroja priredil dne 25. septembra množično zborovanje, na katerem je govoril predsednik sindikalne podružnice Litostroja Vinko Kožuh in v uvodnih besedah poudaril, da je vpis posojila moralno-politična obveznost slehernega našega človeka in da bo moč zgraditi in obnoviti Skopje le ob vsestranski in izdatni pomoči vseh naših delovnih ljudi. Po eni strani se moramo zavestno, da obveznost vpisati eno četrtino mesečnih prejemkov ni majhna, po drugi strani pa moramo pomisliti na brezdomce, ki so sicer zdaj nastanjeni v šotorih, a ko bo pritisnila zima, bodo ostali še brez teh prebivališč. Pomislimo tudi na to, da se je te dni utrgal v Skopju oblak in da je bil nov potres 6. stopnje.

Toda šotori so samo začasna rešitev. Jesen je deževna in zima je v Makedoniji zelo ostra. Zato je bilo potrebno čimprej najti način, kako ljudem zgraditi nove domove. Vsa izdatna pomoč, tako naša kot inozemska, pa je še vedno premajhna.

Zavedajmo se tudi tega, da nam družba daje kredite, s katerimi re-

OBISK STUDENTOV IZ LONDONA IN BERLINA

Pretekli mesec sta obiskali podjetje študentski delegaciji Londona in Berlina. Ogledali sta si podjetje in se seznanili z nekaterimi vprašanji družbenega in gospodarskega razvoja našega podjetja, problemi delavskega samoupravljanja in aktivnostjo Zveze mladine v podjetju, pa tudi z delovnimi pogoji in življenjskim standardom delavcev.

Za našo strokovnost gre

V torek, dne 8. oktobra so se zbrali v naši šoli Izobraževalnega centra sekretarji republiških sekretariatsov za šolstvo iz vse naše države na sestanku, ki ga je sklical zvezni sekretar za prosveto in kulturo tov. Janez Vipotnik.

Sestanek je bil sklican na naši šoli iz razloga, ker so prav strokovni sodelavci naše šole največ prispevali in sodelovali pri sestavljanju in uredništvu no-

NAŠI UPOKOJENCI V FIESI

Kakor vsako leto je tudi letos priredila sindikalna podružnica Litostroja za svoje upokojence izlet v Fieso. Na ta način se vsako leto znova spomni svojih bivših članov in izkaže svojo skrb zanje.

Izlet je bil 7. IX. z odhodom izpred tovarne Litostroja z udobnimi avtobusi. Kljub slabemu vremenu je izlet prav lepo uspel; razpoloženje upokojencev je bil ves čas na višku. Zabavali so se do ranega jutra.

V imenu vseh litostrojkih upokojencev se zahvaljujem sindikalni podružnici in upravi Litostroja, da sta nam omogočili prireditve tega izleta, prav tako pa godbenikom, ki so nas razveseljevali s poskočnimi melodijami, ob katerih se je pretežna večina naših veteranov zavrtela.

Posebno zahvalo izrekamo upravniku počitniškega doma in ostalemu osebju, ki se je potrudilo, da smo se upokojenci kar najprijetneje počutili.

Zahvaljujemo se vodji izleta Česniku za odlično organizacijo in skrb, ki jo je imel, da je izlet tako odlično uspel.

Za upokojence
Ignac Gorišek

šujemo svoje osebne probleme in da zato vpis posojila predstavlja predvsem našo moralno obveznost. Ljudsko posojilo je vpsalo 3149 Litostrojčanov v skupnem znesku 23.092.000 dinarjev. Kljub temu, da nismo dosegli predvidene obveznosti, je zbrana vsota dokaz, da smo pripravljeni pomagati ponesrečencem.

Skozi naše zasune - zdravje v Blejsko jezero

Gotovo je pred leti marsikateri bralec z zaskrbljenostjo spremljal časopisna poročila v zvezi z naraščajočim okuženjem vode enega naših najlepših ledeniških jezer. Kaj bi pomenilo za daleč naokrog znani Bled, če bi se razkrojevalni proces jezerske vode nadaljeval, si lahko mislimo.

Različni predlogi v zvezi s sanacijo so bili predskutirani, tako javno kot tudi v ožjem strokovnem krogu, dokler ni obveljal projekt zdravljenja jezerske vode z bistro studenčnico Radovne. Po tem projektu bi iz zajetja v Gorjah tekla voda Radovne po specialno izdelanem betonskem cevovodu ter se v Zaki izlivala v dveh razcepah v jezero. Zaradi izenačevanja in regulacije pritiska v cevovodu so projektirane vzdolž cevovoda tri raztežilne postaje in v njih ustrezni zasuni z avtomatiko. Naročilo za omenjene zasune je dobil Litostroj v začetku letošnjega leta, z rokom v oktobru. To je bila obveznost, ki je po dosedanji praksi glede na komplicirano konstrukcijo zasunov komaj dajala upanje, da bo izpolnjena. Pa je bila in to celo nekaj dni pred rokom; le tisti, ki so jo izpolnjevali, bi mogli povedati, koliko prizadevanj je bilo potrebno za to, sicer majhno,

Pokal za Litostrojčane

Troboj med Metalno-STT in Litostrojem so zaključili balinaji. Rezultati:

Prekinjena igra med MM in TZL 10:6 je končana s tesnim rezultatom 13:12 za TZL. Po enoletnem preredu smo tako zopet dobili pokal. Srečanje proti STT so Litostrojčani prav tako odigrali v svojo korist s 13:7.

Končni vrstni red: Titovi zavodi Litostroj 16 točk, Strojne tovarne Trbovlje 14 in Metalna Maribor 12 točk.

Litostrojčani smo tega uspeha izredno veseli.

pa vendar pomembno delovno zmago.

Zdaj sta dva zasuna že montirana, tudi tretji bo kmalu. Tako ne bo dolgo, ko bo bolno Blej-

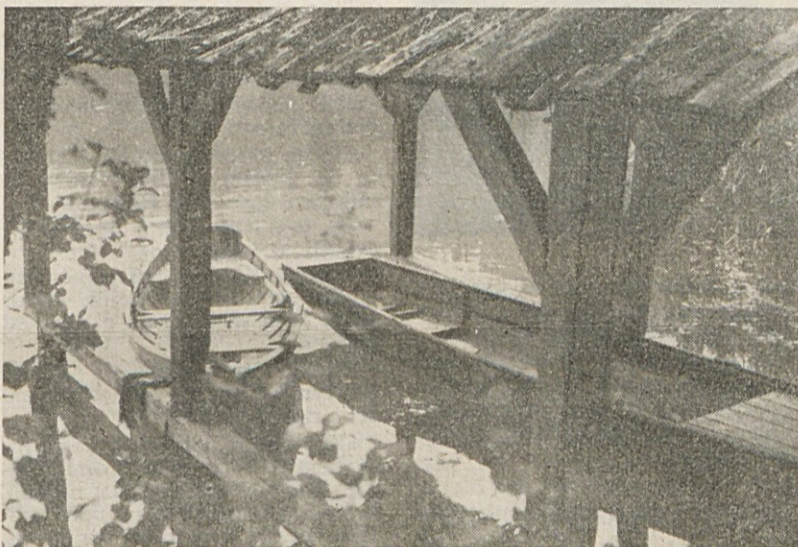

Foto Tone Erman: Poletje se je umaknilo hladni jeseni. Tudi tile bodo vse do prihodnjega leta počivali v mirnem pristanu

Za izboljšanje delovnih pogojev

Na svojem zasedanju je Občinska skupščina Ljubljana-Siška razpravljala tudi o poročilu inšpektorja dela, iz katerega je razvidno, da je imelo gospodarstvo naše občine 753 milijonov stroškov zaradi nesreč pri delu, boleznine so pa znašale 1450 milijonov, ne upoštevajoč pri tem stroškov za zdravljenje.

V letošnjem I. polletju znaša odstotek nesreč na 100 zaposlenih

7,44%, kar pomeni, da bo do konca zabeleženih 14% na 100 zaposlenih in bo na ta način za 2% nižji kot v preteklem letu.

Največ nesreč se zgodi delavcem v starosti do 25 let. Eden izmed vzrokov velikega števila nesreč je izredno velika fluktuacija delovne sile. Ta brez dvoma kaže na slabe notranje medsebojne odnose in na nepravilno kadrovsko politiko v delovnih organizacijah. Hkrati pa pomeni uvajanje nove delovne sile pogoj za zvišanje števila nesreč pri delu.

Kot smo že neštetokrat pisali, so vzroki za številne nesreče pri delu med drugim v tem, da delavci pri delu ne uporabljajo zaščitnih sredstev, nezadostno in nepravilno vzdrževanje strojev in naprav, slabe električne napeljave, slaba organizacija dela, pomanjkljivo strokovno znanje, neupoštevanje varnostnih predpisov, tveganje pri delu, premajhna zbratost pri delu, pomanjkljiv nadzor, nedisciplin, mladostna razigranost in podobno. Zato bodo morali vsi pristojni organi v podjetjih ukreniti vse potrebno, da se to stanje temeljito popravi. Številna podjetja kot n. pr. Tiki, Avtomontaža, Tapo, Ljubljana-Transport, Litostroj itd., so že storila potrebne ukrepe, toda kljub temu bo potrebno še precej dela in ukrepov za odpravo nezdavnih pogojev, zlasti zaradi neprimerne svetlobe, prekomernega ropota, prepriha, nasičenega zraka s plini in prahom itd. Za ugotavljanje vse teh slabih pogojev dela bi inšpekcija dela nujno potrebovala potrebne aparate.

V letošnjem letu bo inšpekcija dela še nadaljevala s pregledi po podjetjih in preiskovala vzroke številnih nesreč pri delu in dajala napotke za izboljšanje delovnih pogojev, kar je v interesu proizvajalcev in podjetij.

S-e

Ce nekaj zanima tebe, bo gotovo zanimalo še koga. Zato sporoči vsako novico uredništvu — telefon 583.

ZANIMA VAS ...

PRISLI

Janko Subelj, Velimir Ivanovič, Jože Pate, Anica Erhatic, Janez Kralj, Aleksander Grujič, Ivan Dolenc, Jože Sular, Matija Jeretina, Terezija Kranjec, Tomislav Kučič, Irma Schön, Marija Perkovič, Stane Adamič, Jože Hriberšek, Viktor Smolčić, Rudi Ferme, Alojz Cvitanovič, Anton Mlakar, Spasoje Kosorič, Ida Dornik, Pavel Grklavec, Jožefa Orgolič, Marko Skrobot, Karel Raudi, Lazar Dobrevski, Franc Leskover, Josip Dragar, Franjo Pavlič, Jože Gracar, Adolf Višček, Viktor Lindič, Amalija Vrenk, Jože Vodijan, Idor Vehovec, Jakob Koruza, Jože Turk, Drago Brtoncelj, Ludvik Ferkulj, Anton Friškovec, Franc Pipan, Marjan Košar, Janez Kraševc, Ema Kunaver, Peter Brecljnik, Anton Papež, Nikolaj Sutlič, Miha Maver, Ivica Pribanič, Antonija Avguštin, Jože Rade, Gregor Rupnik, Radivoj Radič, Alojz Pungartnik, Daniela Knez, Vladimir Meserko, Dušan Lindič, Janez Dolinar, Stanislav Molčanik, Stefan Adamič, Ivan Prijatelj, Jože Nose, Angela Mravljec, Angela Ivankovič, Rafael Mohorič, Silvo Revušek, Anton Zupan, Asim Modronja, Alojz Brađač, Ivan Hotko, Elizabeta Gavez, Nada Jordan, Franc Kuhelj, Breda Pleško, Helmut Vajda, Jože Novak, Neda Urbančić, Martin Kunaver, Ludvik Inž. Rebec, Janez Cepin, Vanda Petek, Nataša Kodrič, Bernarda Jenko, Vanja Marn, Dušan Ecmovič, Franc Zupan, Anton Papež, Roman Brzin, Stanislav Vakselj, Janez Kregar, Jožeta Mišič, Branko Lazar.

ODSLI

Marija Magolič, Franc Sajevec, Florian Koprivnik, Stanislav Conč, Alojz Fašun, Silvan Fabjan, Stanislav Gjerak, Janez Križaj, Peter Bertoncelj, Ivan Hrovat, Marija Krilič, Janez Starman, Mihael Justin, Jože Videmšek, Peter Milnar, Franc Kežzar, Peter Drakulič, Anton Smrekar, Ljud-

mila Tavčar, Henrik Hrovat, Janez Zavodnik, Stanislav Skopec, Zdravko Anžin, Martin Nemanic, Valentin Dermota, Mihajl Trstenjak, Peter Petkovič, Peter Kovač, Dragiša Tonič, Ignac Molek, Jože Ermenc, Anton Urbančić, Franc Vavdi, Henrik Car, Mijo Hranjec, Ignac Horvat, Bojan Krečič, Vilijem Lukner, Ivo Paradžik, Bojan Meliva, Anton Zupančič, Martin Horvat, Kristina Selan, Alojz Trček, Pavel Veber, Ivan Cvenič, Stanislava Hočevar, Franc Jenko, Miha Sušnik, Jože Simonič, Jure Vulkan, Hinko Krajačič, Karel Klembas, Lučka Likar, Jožef Bajec, Anton Učjak, Jernej Mlinar, Leopold Gobec, Alojz Nemanic, Marijan Trempuš, Juš Lesjak, Stanislav Tramte, Alojz Potisek, Ratko Petkovič, Mijo Stanko, Karel Arko, Ivan Volarič, Jože Robič, Anton Perkač, Peter Erman, Drago Lesjak, Peter Zupančič, Franc Turk, Franc Kopše, Marija Kovačič, Franc Kic, Nikola Jalšovec, Edvard Pšeničnik, Anton Poljšek, Ciril Flander, Vlado Vuljanic, Stefan Praznik, Silva Škulj, Alojz Kastigar, Marjan Horvat, Zorica Reva, Jožef Zmavec, Ivan Gorenjak, Franc Grudnik, Vladimir Mislej, Anton Ogrič, Vojeslav Luznar, Franc Sinur, Vinko Erčulj, Franci Kremžar, Anton Godec, Alojz Kristan, Tončka Eržen, Slavko Gomilar, Anton Zupančič, Ivan Hotko, Dušan Djordjevič, Stanislav Skoda, Hilda Repar, Janez Vovk, Raman Rašitov, Stana Beležar, Marija Tršan, Jožica Subic, Tončka Eržen, Valerija Brvar, Dragan Tasič, Miloš Gorkič.

OJ TA VOJAŠKI BOBEN ...

Iz Idrije nam je pisal Silvij Silovec, ki je bil zaposlen v EE HS kot zarišovalce. Sporočil nam je, da je odšel na »prekoračanje« iz Velike Gorice pri Zagrebu v Idrijo. Pozdravlja celotni kolektiv, še posebej pa kolektiv HS, kateremu želi, da bi se razvijal z enako hitrim tempom kot doslej.

Da bi bil vsaj delno na tekočem z delom v tovarni, nas prosa za pošiljanje časopisa vojak Polde Gobec, ki služi vojaški rok v Skopju.

Vojak Marjan Šilar, ki nosi vojaško suknjo v Bečeju, prosa za redno pošiljanje časopisa in želi celotnemu kolektivu kar najlepših delovnih uspehov.

Drago Sevkuc se nam lepo zahvaljuje za redno pošiljanje časopisa. Sporoča nam, da so ga premestili iz Kragujevca v Beograd. Celotnemu kolektivu čestita za uredništvu skrajšnjega delovnega časa in nam želi nadaljnjih uspehov.

Iz Zemuna nam je pisal Pavel Weber, ki pozdravlja vse prijatelje in delovne tovariše v SN, še posebej pa tov. Muharemoviča.

Marjan Trempuš želi prejemati naš list, da bi bil na tekočem s tovarniškimi razvojem. Pozdravlja skupino zarišovalcev na 3. polju, še posebej pa tovariša Kričaja.

Daljšo pismo, v katerem nas seznanja z lepoto mesta Travnik, nam je pisal Ivan Vodeb, ki služi v tem kraju vojaški rok. Vprašuje nas, če bi lahko napisal o tem kraju daljšo reportažo. V uredništvu smo se o tem posvetovali in sklenili, da zaenkrat ne bi bili zanj zainteresirani. Z velikim veseljem pa bomo tov. Vodeba po odsluženju vojaškega roka vključili v našo dopisniško mrežo.

Tov. Vodeb pozdravlja ves kolektiv, še posebej pa črpalkarje: Ivana Cajtna, Marjana Križnarja, Ludvika Slana, šolske kolege, Pavla Perka, Hrabroslava Premleča in mojstra Riharšiča.

Janez Zima pošilja celotnemu kolektivu pozdrave iz Pristine.

Je knjiga še naša najboljša prijateljica?

Ob dveh se je iz tovarne vsulo kot iz čebelnjaka. Janez in Silvo sta odšla kakor večina ostalih h kosilu. Nato sta se odpeljala v mesto. Šla sta po ulicah in se ustavljala pred izložbami.

»Glej, kako lepo blago,« je dejal Janez.

»Tudi meni je všeč,« je dobil pritrdilo. »Morda ga kupim prihodnji mesec.«

In sta šla naprej. Pred trgovino s čevlji sta se spet ustavila. In potem še pred trgovino s steklom, pred trafiko z lepo izložbo, pred urarjevo in zlatarjevo prodajalno, pred turističnim birojem, pred prodajalno sadja in celo pred običajno trgovino s prehranbenim blagom. Ustavljala sta se povsod, le nekje se nista...

Mimo knjigarne sta šla, kot da je ni.

»KNJIGE SO PREDRAGE...«

Nekaj dni kasneje so bile po vseh ulicah v mestu kar na pločnikih postavljene mize, za njimi pa so mladi fantje in dekleta pod napisom: »RAZPRODAJA — 20 80 % POPUSTA« prodajali knjige.

nili smo, da jih nekaj obiščemo in si to ogledamo in se seveda pogovorimo z njimi. Namen našega obiska ni bil, delati iz tega kakršnihkoli zaključkov ali analiz, saj bi morali za to izvesti široko anketo, ampak preprosto

naših mi je pri srcu še Nušič in seveda Andrić. Žal imam bolj malo časa.«

»Imaš lastno knjižnico?«

»Rad bi jo imel, pa je za zdaj še nimam. Knjižno omaro in nekaj sto knjig imam, vendar to še ni knjižnica.«

»Katere knjige imaš?«

»Imam precej knjig, ki sem jih kupil ali dobil, ko sem bil še dijak, v zadnjem času pa sem kupil in še kupujem knjige zbirke Školjka, ki jo imam kompletno. Na Prešernovo knjižnico pa je tako naročen skoraj vsak Slovec.«

»Ali bereš tudi časopise?«

»Seveda. Skoraj vse slovenske. Delo, TT, Tovariš, Polet, Ljubljanski dnevnik in naš tovarniški časopis. S časopisi je laže kot s knjigami, ker so mnogo cenejši. Omenil bi še to. Razprodaje knjig so koristne in se jih z veseljem poslužujem. Tam pravzaprav kupim največ knjig. Izplača se, saj so drugače predrage.«

»Ali gledaš televizijo, hodiš v gledališče?«

»Oboje precej poredko. Nekoliko več hodim v kino, vendar v zadnjem času tudi to manj.«

Na vrata je nekdo potrkal in vstopil je visok fant.

»Zdravo, Zdene,« ga je pozdravil Drago, meni pa dejal: »Tudi on je Litostrojčan. Se z njim se pomeni.«

Predstavila sva se in Zdene Gruden, strugar v HS, mi je začel pripovedovati:

»Ker imam bolj malo časa, tudi berem bolj malo. Pomanjkanje časa je sploh moja najbolj kronična bolezen. Žena bere več. Ona seveda tudi zbira knjige za oba in ustvarja knjižnico. Mišlim, da imava knjig že precej. Vsaj investicije, ki sem jih vložil v to, so precej obremenile družinski proračun.«

»Kaj in kdaj berete, če že berete?«

»Če berem, potem berem zvečer ali ob prostih sobotah in v nedeljo. Rajši imam krajše stvari, spet zaradi časa, saj pri daljših tekstih večkrat izgubim nit dogajanja in potem nimam od branja nič.«

»Kaj pa časopisi?«

»Tu pa se lahko pohvalim. Berem vse. Dvomim, da je pomembnejši slovenski časopis, ki ga ne berem. Priznati moram, da berem časopise tudi med delom.«

»Ali berete 'šund literaturo'?«

»Ne, se mi zdi škoda časa. Če nimam časa za branje dobre literature, tudi slabe ne berem.«

»Televizija?«

»To gledam često. Nadomesti mi kino, gledališče, koncerte in športne prireditve.«

Poslovili smo se. Naslednjega dne mi je Drago povedal, da sta se Zdene in on še dolgo pogovarjala o knjigah.

STO IN STO »X-100«

»Zgaga Franc,« se je predstavil svetlolasi fant, »strugar sem v DT!«

V lepi samski sobi v samskem domu na Djakovičevi ulici sem pri branju zmotil še enega.

»Malo, le pet trenutkov počakajte, napeto je,« se je opravičil in hlastno bral naprej.

Pogledal sem, kaj bere. »X-100«, naslova se ne spomnim. Naslovna stran je čudovita. Franc je odložil knjigo in me pogledal. Prodorno, s pogledom detektiva-junaka iz njegovih romanov.

»Spraužite,« je dejal odsekano, »jaz bom odgovarjal.«

»Ali berete le »X-100'?«

Kupcev jim od jutra do večera ni zmanjkalo.

Janez in Silvo sta se spet sprehajala po mestu. Tudi izložbe sta si ogledovali in se pogovarjala, kaj bo kdo kupil. Ko sta šla mimo knjigarne, je Silvo dejal:

»Knjige so predrage...«

Janez je le prikimal in šla sta naprej. Pri prodajni mizi, na kateri so bile knjige, sta se ustavila. Začela sta si ogledovati knjige.

»Koliko stane to?« sta skoraj hkrati vprašala in pokazala na lepo, zajeto knjigo.

»Stiristo,« je dejal prodajalec, »mnogo popusta je. Prej je bila tisoč. Imamo pa še cenejše, s še več popusta. Tale je tristo, tale sto, tale stopetdeset...«

Začela sta izbirati. Vsak od njiju je izbral precejšen kup knjig. Plačala sta in odšla naprej.

»Toliko bi morale stati v knjigarni,« je menil Janez.

»Tako bi jih kupoval tudi jaz,« je odgovoril Silvo, »saj pravzaprav rad berem.«

»Neki moj prijatelj je dejal, da so knjige zadnja stvar standarda. Tudi jaz mislim tako.«

»Jaz ne. Glej, zdaj mi ne gre slabo, imam denar, pa ne kupujem knjig. Ko pa sem hodil v šolo in bil vedno brez ficka, sem jih kupoval.«

»Rad bi bral. Pojdiva domov.«

ALI RADI BERETE?

V naši tovarni nas je veliko. Vseh vrst smo. Različni smo si po delu, značajih, po navadah, po zanimanjih in še drugače. Nekateri od nas berejo radi in kadar jim dopušča čas, drugi nikoli. Nekateri berejo vse, kar jim pride tiskanega v roke, drugi berejo le dobro leposlovje, tretji tehnično literaturo, četrti X-100 itd. Vsi berejo zato, ker jih branje zabava, razvedri, jim skrajša čas, ker se tako nauče marsikaj novega, ker drugače ne morejo zaspiti, ker... Nekateri imajo lepe, velike in lepo urejene knjižnice, drugi imajo knjige izposojene od prijateljev ali iz knjižnice, tretji do knjig nimajo odnosa in jih podstavlajo pod lonce, skratka, vseh vrst smo.

Zanimalo nas je (verjetno zanima to tudi vas), kdaj, koliko in kako naši delavci berejo. Skle-

videti, kako nekateri od nas žive in kakšno vlogo imajo v njihovem življenju knjige.

Obiskali smo le šest ljudi. Obiskovali jih nismo po nikakršnem načrtu. Kar šli smo in kar smo videli, izvedeli in doživeli, si tule preberite.

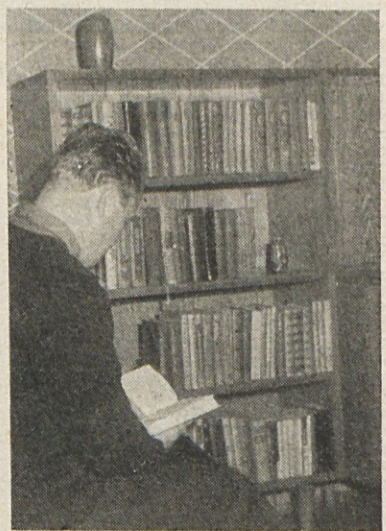
DRAGO LITERATURO POZNA

V Korotanski ulici 9, prav blizu naše tovarne stanuje Drago Svetičič. Litostrojčan je, če računamo tudi učno dobo v IKS, že dvanajst let. Po poklicu je livar, zdaj pa dela kot kontrolor in lanser.

Ko sem ga obiskal, sem ga presenetil v postelji. Vendar ne samera. S — knjigo.

»Kaj bereš?«

»Erskina Caldwellla Claudelle English. V redu branje. Tole,« pokazal mi je knjigo, ki jo je vzel z nočne omarice, »pa je bilo še bolje. Shawovi Mladi levi so

ena najboljših knjig, ki sem jih prebral.«

»Ali veliko bereš? Kaj si že bral?«

»Če veliko berem, ne vem. Kaj je veliko? Precej sem bral ruske klasike, francoska literatura mi ni tuja, najbolj sta mi všeč Zola in Balzac, pri Italijanih mi ugajata Pratolini in Moravia, Hemingwaya poznam, slovensko literaturo v glavnem tudi... Od

»Seveda. Popolnoma jasno. Edina možna izjema so knjige Zane Greya in Karla Maya. No, v poštev pridejo še črno-beli zvezki.«

»Koliko ste jih prebrali doslej?«

»Točne številke ne vem. Za branje te literature sem se navdušil pri vojaki. Menim, da sem do sedaj prebral več sto »X-100'. Sam jih imam blizu sto, razen tega pa še približno petdeset drugih napetih knjig.«

»Kako to, da berete le »napete' zgodbe?«

»Že od nekdaj so mi bile všeč. Po delu mi tudi najbolj prija, resne knjige me dolgočasijo.«

»Si nameravate ustvariti knjižnico?«

»Jo že ustvarjam. To bo dobra knjižnica. Same zanimive knjige.«

Šel sem. S svojo prisotnostjo sem motil junake v »zanimivih« in napetih romanih. Franc se je potopil v branje kakor vsak večer.

V istem domu sem obiskal še ALBINA STEGLA, strojnega tehnika, ki dela v kontroli.

»Zadnje čase berem več, kot sem do sedaj. Prej sem hodil v službo in v šolo in sem imel preveč branja že s šolskimi knjigami.«

»Kdaj in kaj berete?«

»Največ berem zvečer. Berem zelo različno literaturo. Ugaja mi Zola, od domačih pa Andrić in Krleža. »X-100' ne maram, sem se jih pri vojaki preobjedel.«

»Kaj še berete?«

»Časopise. Pa tudi sam pišem. Dpisujem v Pavliho in vesel sem, če se mi posreči kakšna dobra šala.«

»ČE KNJIGE LJUBIŠ, SO PRISTOPNE...«

Povedali so mi, da ima Stane Vogel velik in lepo knjižnico. Šel sem ga obiskat. Pričakoval sem, da me bo sprejel (bal sem se tudi tega, kako me bo sprejel) zadržan, načitan mož, ki bo govoril v jeziku poznavalcev in bo nepristopni ljubitelj in knjižni molj. Sprejel me je pristrčen človek, ki so mu knjige resnične prijateljice ki ga niso spremenile drugače kot tako, da so ga oplemenitile in obogatile.

»Obveščeni ste napačno,« je dejal in me popeljal v dnevno sobo, ki je hkrati knjižnica, »saj moja knjižnica ni velika. Imam le okrog 600 knjig, največ leposlovnih. Med njimi najdete tudi

nekaj poljudnoznanstvene literature, nekaj mladinske, precej politične.«

»Kupujete mnogo knjig?«

»Gradil in opremljal sem hišo. Bilo je malo denarja za knjige. Razprodaje so mi bile dobrodošle. Hodim tudi v knjižnico v Delavskem domu. Naročen sem na zbirko Bios.«

»Nekaj pisateljev, ki so vam všeč?«

»Voranc, Cankar, Steinbeck, Hemingway...«

»Kdaj in kako berete?«

»Berem največ zvečer ali ob deževnih dnevih. Včasih sem obsežnejša dela prebral na dušek, zdaj pa imam za tak način branja (čeprav se mi zdi dosti bolj) premalo časa in berem zdrobljeno. Seveda od takega branja nimaš toliko.«

»Ali se vam zde knjige predrage?«

»Precej drage so, to je res. Vendar tako: če nekdo rad bere in ima ljubezen do knjig, so mu pristopne.«

»Kaj mislite, zakaj ljudje zadnje čase berejo toliko slabe ali vsaj lahke literature?«

»V večini primerov je branje lahke literature le prehodna stopnja. Če bereš stalno in veliko, je skoraj nujno, da preideš počasi na resnejšo in kvalitetnejšo literaturo, saj te zadovolji le ta. Sicer pa tudi sam včasih preberem kaj lažjega.«

»GUTENBERGOV IZUM ZARADI LITOSTROJČANOV NE BO PROPADEL...«

Obiskali smo šest ljudi, se pogovarjali z njimi o knjigah, o tem, kaj in kako berejo. Nismo iskali tipičnih primerov, saj takih verjetno ni. Kaj smo ugotovili?

Zanimivo misel nam je povedal hudomušnež, ki je dejal: »Gutenbergov izum (izumil je tisk) zaradi Litostrojčanov ne bo propadel...« Res je, tisk in knjige ne bodo izgubile, saj je to v današnjem času nemogoče, vendar, roko na srce, ali knjige cenimo in ljubimo dovolj? Ali nas je utrip novega časa res tako spremenil, da ne moremo najti časa za dobro in koristno knjigo? Ali je knjiga res zadnja stvar standarda? Koliko bodo brali naši otroci, če že mi beremo tako malo?

Vprašanj, ki jih lahko napišem, je še mnogo. Odgovori nanje ne bodo ugodni za nas. Knjige bi bile moralni zmagovalec, odgovori bi pričali njim v prid.

EVGEN JURIC

O TURBINSKI TOVARNI Jiriha Dimitrova v Češki

Urednik Gospodarskega vestnika Peter Juren je med svojim potovanjem po Češki obiskal v Brnu tudi turbinsko tovarno CKD Blansko. Vodstvo te strojne tovarne je izrazilo željo, da bi navezalo z nami tesnejše stike. Prvi korak k temu pomeni prav gotovo objava tega prispevka v našem listu. Splošna propagandna služba pa je že poslala v njihov časopis članek o Litostroju. Mislimo, da izražamo mnenje večine kolektiva, če pozdravimo to zamisel o tesnejšem sodelovanju s sorodno češko tovarno in pošljemo kolektivno Jiriha Dimitrova prisrčne pozdrave.

Ob obisku mednarodnega sejma strojogradnje v Brnu smo obiskali tudi tovarno vodnih turbin CKD Blansko — Zavody JIRIHO DIMITROVA v Blanskem, okoli 35 kilometrov od Brna. Od Blanskega, mesteca z okoli 18.000 prebivalci in z več tovarnami kovinsko predelovalne industrije, leži proti vzhodu ozka dolina, v kateri je prostora samo za cesto, rečico in posamezne tovarniške hale, ki se vrste druga za drugo v dolžini več kot 4 km.

V tej dolini ima kovinska industrija, zlasti v izdelavi vodnih naprav, že dolgo tradicijo, več kot 265 let. Ustanovitve prvih obratov sega v leto 1698. Do konca 18. stoletja so resda proizvajali le vodna kolesa, od pričetka preteklega stoletja pa vodne turbine in njene inženirje in delavce lahko štejemo med pionirje v tej stroki strojogradnje.

Zavodi CKD Blansko proizvajajo vse vrste turbin, vendar bi rekli, da prevladujejo v njihovem proizvodnem programu predvsem Kaplanove turbine. To je razumljivo, kajti velik znanstveni sodelavec te tovarne je bil ugledni brnški univerzitetni profesor Kaplan, po katerem se tudi ta vrsta turbine imenuje. Po zatrijevanju strokovnjakov omenjene tovarne so tudi na področju proučevanja in razvijanja sistema Kaplanovih turbin najdlje v svetu in dosegli so tudi velike uspehe. Zlasti naj omenimo 8-lopatno Kaplanovo turbino za HE Slapy s 56 m visokim vodnim padcem, zmogljivost ene turbine pa znaša 68.000 KS, in 10-lopatno turbino za HE Orlyk s 70,5 m visokim padcem, zmogljivost ene turbine pa znaša 128.000 KS.

V zadnjem času posvečajo veliko pozornost proučevanju in proizvodnji reverznih (črpalnih) turbin. Izdelali so nekaj zelo uspešnih prototipov in nekaj takih turbin že deluje na Češkoslovaškem. Razen tega pa proizvajajo tudi tako imenovani stroj karosel (Boring and Tournig Mill) s premerom od 2,5 do 5 m.

V preteklem oziroma v začetku tega stoletja so proizvajali le manjše turbine, nato pa vedno večje in od leta 1920 do leta 1945 so izdelali 84 velikih vodnih turbin skupne zmogljivosti 261.120 KS, po letu 1945 pa so opremili v Češkoslovaški nad 50 hidroelektrarn s celotno zmogljivostjo nad 1.720.000 KS in izvozili nad 80 visokokakovostnih turbin skupne zmogljivosti 2.300.400 KS. Medtem ko so pred vojno izvažali malone po vsem svetu (Avstrija, Brazilija, Italija, Francija, Sovjetska zveza, Indonezija, Poljska, Bolgarija, Bolivija, Danska), so po vojni izvažali predvsem v vzhodnoevropske države, Korejo, Kitajsko, od leta 1956 pa tudi v druge države kot v Islandijo, Indonezijo in Brazilijo, za katero imajo še nekaj turbin v delu.

Sejmi GR

9. sejem konfekcije, modnih tkanin pletenin, usnja, izdelkov usnjarsko-predelovalne industrije in raznih modnih artiklov, z mednarodno udeležbo »MODA 1964« 18. I. do 26. I. 1964.

3. mednarodni sejem obsejne blagovne izmenjave »ALPE — ADRIA« 9. V. do 17. V. 1964.

5. mednarodni lesni sejem 6. VI. do 14. VI. 1964.

10. jubilejni mednarodni sejem vin, žganih pijač, sadnih sokov in opreme 5. IX. do 13. IX. 1964.

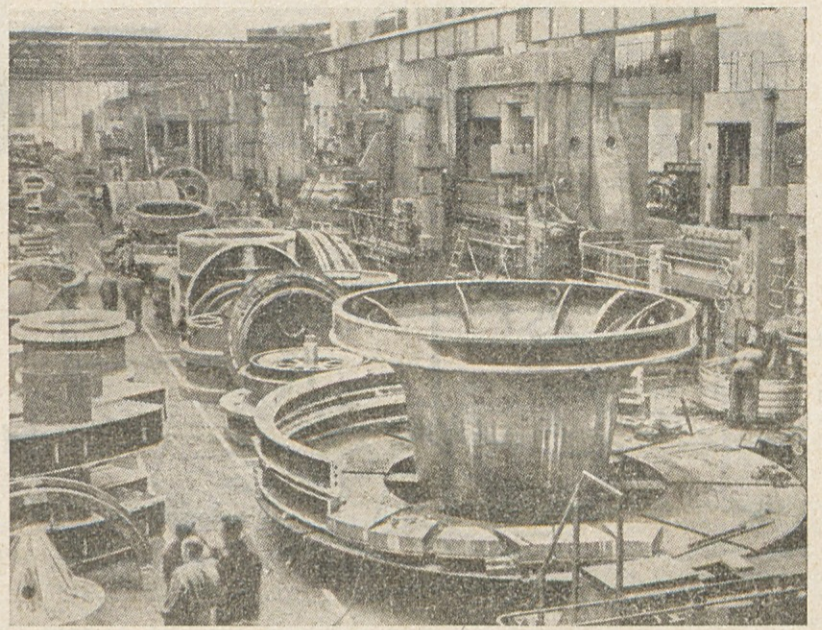
11. mednarodni sejem elektronike, telekomunikacij, avtomatizacije in nuklearne tehnike »SODOBNA ELEKTRONIKA« 17. X. do 25. X. 1964.

To je le nekaj števil, ki pa dovolj jasno kažejo na tovarno z dokaj velikimi zmogljivostmi in tradicijo. Res je, da ima omenjena tovarna manj obratov kot n. pr. Litostroj, saj mnoge dele, zlasti pa večje turbine vlivajo v drugih češkoslovaških tovarnah. Ima pa lastno livarno sivoželezne litine, jeklaro in moderno opremljeno obdelovalnico. Raziskovalni institut je opravil doslej že

veliko dela, kar zlasti kažejo mnoge reference.

Ob svojem obisku v omenjeni tovarni sem tudi omenil, da je v Ljubljani velika tovarna vodnih turbin, za katero so sicer vedeli, več pa ne. Zato so izrazili željo, da bi radi bolje spoznali »Litostroj«, njegov delovni kolektiv in navezali tesnejše stike. Kako in v kakšnem obsegu, je za sedaj težko predvideti, vendar menim, da bi bilo možno, glede na splošno pripravljenost češkoslovaških podjetij za tesnejše sodelovanje, prav na področju strojogradnje in investicijske izgradnje vzpostaviti stike najprej med delovnimi kolektivoma obeh tovarni, ni pa izključeno tudi na tehničnem področju.

P. Juren

Montaža vodnih turbin v čeških zavodih Jiriha Dimitrova

Koliko nas veljajo naše nesreče

V Litostroju raziskujejo škodo, ki jo povzročajo nesreče pri delu. — Za ugotovitev točnih podatkov je potrebna pomoč vodilnega in vodstvenega osebja — 8 vrst nesreč

Zavod SRS za zdravstveno in tehnično varnost je pričel v našem podjetju raziskovati škodo, ki jo povzročajo nesreče pri delu delovnim organizacijam, socialnemu zavarovanju in celotnemu gospodarstvu SR Slovenije. V zvezi z raziskavo, ki zahteva točne podatke o nesrečah pri delu, naprošamo vodilno osebje, da vzame vso raziskavo resno in nudi zavodu pri tem delu vsestransko pomoč.

Raziskujejo samo stroške tistih nesreč pri delu, ki so zovročile telesno poškodbo (brez nesreč na poti na delo in z dela). Te nesreče so razdeljene na 8 vrst glede na stopnjo resnosti poškodbe. V prvo skupino spadajo tiste, ki so jih povzročile manjše poškodbe in so poškodovanci iskali pomoč samo v omarici za prvo pomoč. V drugi skupini so majhne poškodbe, ki zahtevajo prvo pomoč v obratni ambulanti. Po nudenju prve pomoči v obeh primerih, ponosrečenec takoj nadaljuje s svojim rednim delom. V nasled-

nji skupini so poškodbe, zaradi katerih ponesrečeni izostane od dela do konca delovnega dneva. V četrti skupini so resnejše poškodbe, ki povzročajo nezmožnost za delo nad en dan, do polnih treh dni. Poškodbe, ki povzročajo nezmožnost za delo do polnih sedem dni, spadajo v peto skupino.

Poškodbe, ki povzročajo trajno delno invalidnost, so v osmi skupini in poškodbe, ki povzročajo trajno polno invalidnost ali smrt, so zajete v deveti skupini.

V ta namen, da bi zajeli vse poškodbe, smo dali mojstrom proizvodnih enot posebne knjige za beleženje in poročanje o nesreči s poškodbo, ki je zahtevala zdravljenje v obratni ambulanti. Knjiga ima osem rubrik, v katere naj mojstri vpišejo vsako poškodbo, ki je zahtevala pomoč in zdravljenje v obratni ambulanti.

Akcija je precej obširna in bo trajala nekaj časa. Zaželene uspehe bomo dosegli le z dobrim sodelovanjem vseh.

HTV

V avgustu več nesreč

Število obiskov v naši obratni ambulanti se je v avgustu spet dvignilo. Skupno je iskalo pomoč v OA 1018 naših zavarovancev. Meseca julija pa le 887. Število se je torej povečalo za 131.

Zaradi bolezni je bilo 108 več obiskov, zaradi poškodb pa 23. Po tem je razumljivo, da se je tudi število nesposobnih za delo povečalo od 418 v juliju na 484 v avgustu, torej za 66 več. Zanimivo je, da je povečanje števila za delo nesposobnih šlo samo na račun bolezni, ne pa tudi na račun poškodb, čeprav jih je bilo za 23 več kot v preteklem mesecu.

Zaradi obratnih nezgod je nesposobnih za delo 83 ljudi, zaradi

izvenobratnih nezgod pa 32. Seveda se je dvignilo tudi število izgubljenih delovnih dni, od 3.172 v juliju na 4.007 v avgustu ali za 835 več v avgustu. Pri boleznih imamo 704, pri nezgodah pa 131 dni več kot v prejšnjem mesecu.

Glede nezgod gre povečanje v glavnem na račun obratnih (117 dni), manj pa na račun izvenobratnih nezgod (14 dni).

Največji odstotek obolelih je v PK (26,8%), nato v DT (25,8%), v

Zakaj nas ne pustite v šolo?

Prejeli smo dopis polanonimnega pisca. Čeprav nepodpisanih prispevkov ne objavljamo, se je članek dotaknil tako pereče problematike, da bi bilo vredno o njej spregovoriti tudi z odgovornega mesta.

Tudi letos je bil razpisan vpis na TSS pri izobraževalnem centru. Odziv nanj niti ni bil tako majhen, da bi ga lahko prezrli, v šolo pa je bila sprejeta le peščica ljudi.

Vprašamo se, zakaj šolanja ne podpiramo? Vsi govorimo, da naša družba potrebuje izobraženih ljudi, da zahteva in pričakuje od nas vedno več znanja. Ali se vodstva proizvodnih enot tega ne zavedajo, ali pa se nočejo zavedati?

Mladi ljudje vedno težijo za nečim novim, boljšim, naprednejšim. Bili bi pripravljeni žrtvovati marsikaj, samo da bi napredovali v svojem strokovnem znanju. Marsikdo je oddal prošnjo,

pa mu je niso odobrili. Ljudje, ki so razpravljali o odobritvi ali odklonitvi prošnje, bi se morali bolj zavedati, da razpravljajo o prihodnosti vsakega posameznika. Vsekakor odbita prošnja na mladega proizvajalca ni delovala spodbudno. Ne, nasprotno, tak človek je nedvomno spremenil odnos do dela in do predpostavljanih.

Manjka nam izobraženih kadrov, tehnikov, inženirjev in le-te bi lahko vzgojili iz lastnih vrst in v lastni šoli.

Upamo, da se bodo vodstva PE v prihodnje tega bolj zavedala in omogočila šolanje mladim proizvajalcem.

DON

radi tega, ker se je precej naših ljudi vrnilo z dopustov bolnih in so se seveda zatekali vsak k svojemu zdravniku.

Kljub večjemu številu poškodb (2%) je število za delo nesposobnih isto kot v juliju. Vzrok je novi postopek glede lažje poškodovanih, katerim se preskrbi lažje delo, oziroma tako delo, ki je primerno lahki poškodbi. Število izvenobratnih poškodb pa je še vedno visoko — 38%.

Dr. Mijatović

Posvet o statutih

Septembra je bil v našem podjetju posvet o statutih, katerega se je udeležilo 11 večjih slovenskih podjetij. Med drugim so razpravljali o organizacijski strukturi in upravljanju v delovnih organizacijah, o formiranju in delitvi sredstev, o programiranju in planiranju

Gospodarstvo v naši komuni

Ugoden razvoj gospodarstva, ki je značilen za vso Jugoslavijo, se pozitivno odraža tudi v naši občini, kar dokazujejo rezultati letošnjega I. polletja. Polletna realizacija je dosegla 48% letnega plana, oziroma 56% realizacije preteklega leta, medtem ko je polletna realizacija v letu 1962 dosegla le 44,1% letnega plana, oziroma 51,3% realizacije leta 1961. Zato upravičeno pričakujemo, da bo planirana stopnja 11% porasta družbenega bruto proizvoda, v odnosu na leto 1962, dosežena. Ves ta uspeh je bil dosežen, ker je porasla produktivnost dela, razširili so se ekonomski odnosi z inozemstvom, uspešno so bili izvedeni novi pogoji gospodarjenja in izvršena je bila večja vključitev razpoložljivih sil pri ustvarjanju proizvodnih nalog.

Z družbenim planom je bilo za letos predvideno, da bo družbeni sektor gospodarstva, po vnovčeni realizaciji, porasel za 23,3% v odnosu na leto 1962. Visoki odstotek porasta ni torej pripisati samo povečani gospodarski aktivnosti v letu 1963, temveč tudi prehodu na delitev iz fakturirane na vnovčeno realizacijo v preteklem letu. Vnovčena realizacija je namreč (gornja primerjava) porasla za 30,5% v odnosu na isto obdobje v preteklem letu.

Tudi gospodarske investicije so se povečale za 57,7% v primerjavi z letom 1962.

Družbeni plan je nadalje predvidel tudi povečanje števila zaposlenih za 47% v odnosu na realizacijo v letu 1962.

Povečanje osebnih dohodkov je tudi v I. polletju ugotovljeno za 15,3% oziroma za 11,1% v primerjavi s povprečjem v letu 1962. Povečana produktivnost in povečanje osebnih dohodkov pa nista v skladnem sorazmerju, ker so osebni dohodki hitreje naraščali kot produktivnost. Primerjava osebnih dohodkov in porast življenjskih stroškov pa kaže, da so realni stroški nekoliko nižji kot v lanskem letu.

Pri gospodarskih odnosih z inozemstvom je bil plan realiziran

v I. polletju le za 32,5%. Zato bo potrebno v II. polletju krepko poprijeti, da bo planirani izvoz tudi dosežen. To velja zlasti za tista podjetja, ki so precej zastala s svojim izvozom, imajo pa vse pogoje, da plan dosežejo.

S-e

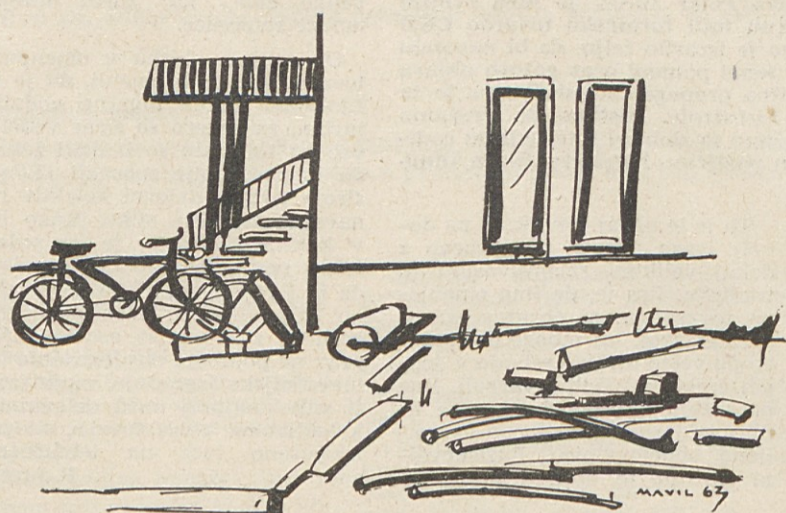
Statistični podatki, ki dajo misliti

- Pred sto leti je bilo na račun mišične moči človeka in živali opravljenega 94% vsega dela. Ostalih 6% energije so dajali voda, veter in goriva. Danes je položaj močno drugačen. Več kot 97% energije, ki jo izkorišča človek, dajejo goriva, 1,5% voda in samo 1% dela opravlja človeška ali živalska moč.
- 85% vseh žarišč potresov nastaja v globini do 80 km, 12% v globini od 80 do 320 km in le 3% v globini nad 320 km. V tihomorskih področjih zaznamujejo žarišča potresov do globine 720 km od površine zemlje.
- Naraščanje števila prebivalstva je v nekaterih mestih izredno. V New Yorku živi sedaj 13,55 milijona ljudi. Predvidevajo pa, da bo že sedaj ogromno število naraslo še za nadaljnjih 5 milijonov do leta 1975. V Londonu živi 20% vseh prebivalcev Anglije, v Parizu pa 25 odstotkov vsega mestnega prebivalstva Francije.
- Svetovna poraba nafte se je povečala v zadnjih 40 letih kar 50-kratno. V letu 1961 je bilo po morskih poteh prepeljanih 500 milijonov ton. Če računamo, da je neznatni del te nafte, t. j. 1 tisočinka, prišel pri pretakanju ali kako drugače v vodo v obliki stalnih izgub, dobimo 500 tisoč ton nafte, ki vsako leto onesnaži morja.

ZA RAZVEDRILLO

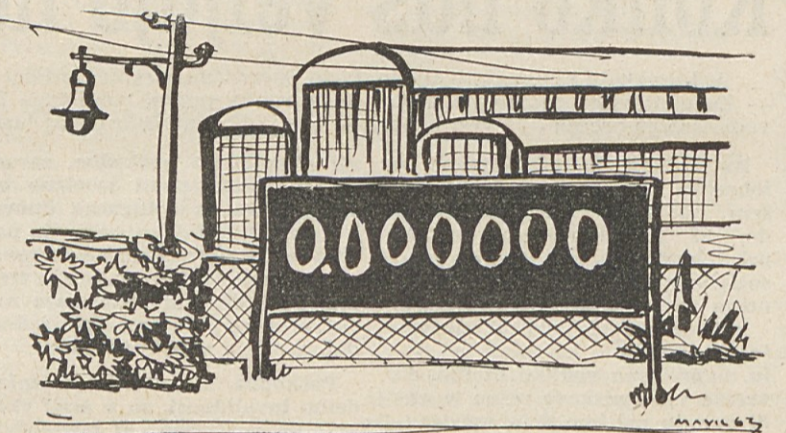
No, zdaj pa se odpočijva, saj kompresorji tako nimajo zraka...!

Prostor za PPB in ob njem je treba končno urediti

Tele sode pri glavnem vhodu bi pa res lahko odstranili

Take so bile doslej investicije za naše rekreacijske objekte

Mau več srca

Zadenč, k sm se spotaknu ob bufet v obdevovavnc, so me neher prec prjel in djal, nej se prvošm raj ambulanco, k ma svojo čakavnco toko zrihtano, da se bufet vohk cvo skrije pred no: mejhna, strop kt u raufkamr, tist kr je po tleh, pa morjo bovniki sami prbijat s cveki, če čjo živ pa zdrav vn prit. Vansko zimo je pa bvo un cvo toko mrež, da b vohk služiva namest friziderja. No ja, sej b kej djau, pa ... movk je zvato!

K že glih govorimo o zim, sm se spomnu še na Skopje. Prekvat so naš lde šinfal, k je bvo treba dt par fičnkov za Skopje. Nben pa ne pomisl, de bojo dol preziml u šotorh. Spomnte se sam, koko ste fiksal na manevrh al pa pred Trstam, k smo ležal u šotorh pa smo mel povrh še

montlne. U Skopju so pa brz usgà. Ce pa uzamete še plajbs in popir u roké, boste koj vidl, da se iz 30 meljard da sezidat le deset taužent stanvan, kamr vohk spravmo narveč petdeset taužent ldi. Kje so pa ta druh? MAU VEČ SRCA, PA MENJ FIKSANA!!!

Dnarja manka, to drži. Sm pa useglj take majenge, da b se najdl še par fičnkov za rekreacijo! Usi od sindikata pa do devovskega sveta upijejo kt fajmoštr na kanclnu, koko je potrebna rekreacija, kakšn profit b meva fabrika, če b se devovc u prosth sbotah mau zmigal pa šli vn na frišn lft in se u pondelk sfrišan vrnil devat u fabrko. Usi so zato, de b pa dal dnar — nak, so gluhi. (Mende so se jm ušesa pokvarle zarad prevelicja ropota, a?) No ja, sej zato pa so neher devovci bl pametn. Z enm jurčkam se frišajo cele nedele po raufkamrah oštarij in toko devajo reklamo za REKREACIJO!

Se bl pametn so pa fusbalerji. T saj letajo po frišnm luft, brcajo žogo, če pa ni golov, je pa tok več čevlov frderbanh. Profit je zmer glih: mn golov, več uničenh čevlov, al pa več golov pa mn uničenh čevlov. Sej, dokler bo Litostroj, bo tud še za čevle dnar, sej naš devovci se ne bojijo žulov za take przadevne pobe.

Zadnč sm brau u cajngah, de smo u Šišk na prvm mest u nezgodah. Pa sm uprašu lancmana, k rihta te zadeušne, kdo pa nos fano. Kr stresl me je, k sm slišu, de bomo hmal na tist šteng, k dobijo zmagovavci zvato medalo, ne bronasto. Zvečer sm u špampet gruntov, koko to. Pa sm jo hmav pogruntov. Mi smo našo HTV premau ogradl, moral b jo tokó ogradt kt Trnolčico, de b nobedn ne mogu do nè, še mn pa ona do ns. Zdej še zmer pogodrna, če disciplinske komisije hočejo kej pofrtušat, al pa zamižijo tm, k b mogle za zgled štrafat tiste, k zanaš ne upoštejavo varnostnh foršrifov. Nism se pa še odloču, kaj je bolš: al nost fano u številu nesreč, al pa pod

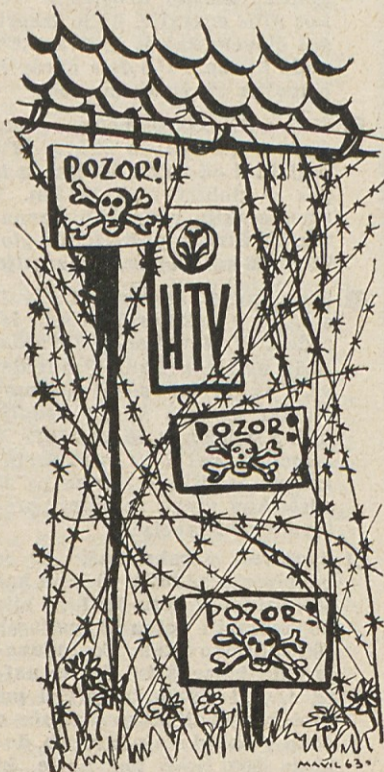
pret HTV. No ja, upam, de bomo do konc leta usi skp že pogruntal, a ne?

K sm biu zadnč na skret, pa m je bvo mau dolhčas, sm uzev u roké eno staro številko »Litostroja«, pa se m je odprl glih na tist stran, k je pisal, koko je urejen u litostrojsk stanovansk skupnost. Drži, zrihtan je toko, de majo gospodine marskej prec pr rok. Ampak, k sm se pa spomnu, koko sm debev gledov, k sm iskov Korlna, de b me slikov z mojo ta staro, k bova hmav praznovava srebrno poroko, sm se pa mislu: fant, ti k si pisov u zrihtanost u naselju, b morov it u tist blok, k stanuje Korl. Glih toko b s mev oči kt jest, k sm gledov ta sredne štenge. Al so se zmotil za deset let tist, k so dal na hišo tablo, de je blok narjen 1962, al pa ne znajo vahtat lde svojga bloka. Pridte sami pogledat in tist, k bo zadev ta prav odgovor, bo gvišn dobiv od urednika nagrado — spelat stran kupe zemle. Na konc pa še nekej, kr tud mene in mau tši. K smo ta star začel pred petnajstm letm devat u naš fabrk, smo lepo počas lezl pr pvač po štengcah gor. Prmejdunej, zadnč b me pa hmav

fršlog zadel. Tist, k bo mene zamenov in so ga dal h men, je že ta prv mesec potegnu sam za enga jurčka manš pvačo kt jest. Sam sesedu sm se pa mislu: lubi oča, srečn ste vohkà, de ste že na unem svet, drgač bi glih ist dožvel z vašm penzjonm.

Di — To

R A Z P I S
»MATEMATIČNEGA PRIROČNIKA«
 Založba »Življenje in tehnika«, Ljubljana, Lepi pot 6 opozarja na subskripcijo knjige
 J. N. Bronštejn — K. A. Semendjajev
MATEMATIČNI PRIROČNIK
 Za inženirje, tehnike in študente tehniških šol. Priročnik, ki bo izšel v l. 1963, stane v prednaročilu 4.200 din. S prednaročilom si boste zagotovili dobavo priročnika, ker je naklada omejena, cena v prosti prodaji pa bo znatno višja. Naročila pošiljajte na naslov Založba »Življenje in tehnika«, Lepi pot 6, Ljubljana.

STROJNIŠKI VESTNIK
 glasilo oddelka za strojništvo, inštituta za turbo stroje, društva strojnih inženirjev in tehnikov SR Slovenije.
 Prinaša aktualne članke iz strojništva, pregled domače in tuje strokovne literature, društvene vesti, poročila o delu in uspehih vseh vodilnih tovarn strojne industrije.
 Izhaja dvomesečno v nakladi 3000 izvodov.
 Uredništvo in uprava: Ljubljana, Aškercova 16.

TEHNIKA
 Časopis »Tehnika«, organ Zveze inženirjev in tehnikov Jugoslavije, izhaja vsakega prvega v mesecu.
 Obsega:
 1. Splošni del tehnike
 2. Naše gradbeništvo
 3. Rudarstvo in metalurgijo
 4. Strojništvo in elektrotehniko
 5. Kemično industrijo
 6. Prehranjevalno industrijo
 7. Promet
 8. Organizacijo dela
 9. Obvestila industrijskih podjetij o njihovih proizvodih in tehničnih dosežkih
 Vsaka številka obsega približno 25 strani velikega formata 21x29 cm.
 Letna naročnina: 12.000 dinarjev.
 Posamezna številka: 1250 dinarjev.
 Naročila pošiljajte na naslov: DIREKCIJA ZA IZDAVAČKU DELATNOST »TEHNIKA«, Beograd, Kneza Miloša 7/II; telefon 30-106, 30-057 in 30-024

Časopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5300 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Odgovorni urednik Peter Likar — Telefon uredništva 33-511, telefon glavnega urednika 580, odgovornega 583 — Cena posamezni številki v prodaji je 20 din — Poština plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska tiskarna ČZP »Primorski tisk« v Kopru